

Specijalizovana veća za Kosovo - Osnovni Sud

Proceduralna pitanja (Javna sednica)

Strana 1

1 Četvrtak, 15. septembar 2022.

2 [Završne reči]

3 [Javna sednica]

4 [Optuženi učesvuje u postupku putem video-
5 konferencijske veze]

6 --- Po početku zasedanja u 9:30h

7 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] Dobro jutro.

8 Molim Sudskog službenika da najavi predmet.

9 SUDSKI SLUŽBENIK: [Prevod] Dobar dan, Časni Sude. Ovo je
10 predmet KSC-BC-2020-05, Specijalizovani Tužilac protiv Saliha
11 Mustafe.

12 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] Zahvaljujem
13 Sudskom službeniku.

14 Molim sada strane u postupku da se predstavе, počevši od
15 Tužilaštva.

16 Možete li nam reći ko je prisutan danas u vašem timu.

17 G. MICHALCZUK: [Prevod] Dobro jutro, Časni Sude i dobro
18 jutro, svima u sudnici i oko nje. Tužilaštvo danas
19 predstavljaju g. Jack Smith Specijalizovani Tužilac; Tužilac
20 Silvia D'Ascoli i Tužilac Silvio [kao što je prevedeno] de
21 Minicis; sa nama je i Julie Mann naš referent za predmet i ja
22 sam Cezary Michalczuk Tužilac.

23 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] Hvala.

24 Zastupnik žrtava ima reč.

25 GĐA. PUES: [Prevod] Hvala. Dobro jutro, svima. Kao i juče

Specijalizovana veća za Kosovo - Osnovni Sud

Proceduralna pitanja (Javna sednica)

Strana 2

1 danas su Zastupnici žrtava Jack Provan kao pomoćnik pravnog
2 zastupnika; Brechtje Vossenberga kao kozastupnica i ja sam Anni
3 Poes Zastupnica u ovom predmetu.

4 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] Hvala.

5 A sada Odbrana.

6 G. VON BONE: [Prevod] Dobar dan, Časni Sude. Odbranu
7 predstavljamo ja Julisu von Bone; moj Kobranilac g. Betim
8 Shala i Fatmir Pelaj koji je naš istražitelj i prevodilac, a
9 preko video veze naše zasedanje prati i g. Mustafa.

10 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] Hvala.

11 Da kažem za zapisnik da zasedamo, odnosno da danas zaseda
12 Pretresni Panel 1.

13 U utorak i sredu čuli smo završne reči Specijalizovanog
14 Tužilaštva i Zastupnika žrtava, a jednim delom i Odbranu.
15 Danas nastavljamo sa završnom rečju Odbrane u ovom predmetu.

16 A, pre toga bih želele samo da vam nešto kažem g.
17 Branioče. Juče smo imali rekordni broj redigovanja koja smo
18 morali da unesemo u zapisnik, pa vas molim da budete oprezni u
19 tom smislu. Ukoliko želite da pomenete neke informacije na
20 osnovu kojih bi bilo moguće identifikovati zaštićene svedoke,
21 molim vas da zatražite da pređemo na poluzatvoreno zasedanje,
22 pa ćemo onda o tome govoriti na toj poluzatvorenoj sednici.

23 Dobro, vidim da klimate glavom.

24 Juče ste nam naveli da će vam biti potrebno još sat i po
25 vremena ili možda nešto manje, ali da ćete završiti u toku

1 prve sesije. Ukoliko vam iz bilo kog razloga bude potrebno
2 više vremena, molim vas da samo obavestite Sud o tome.

3 Izvolite. Sada imate reč.

4 G. VON BONE: [Prevod] Hvala najlepše, Časni Sude. Ja sam
5 pregledao dokumentaciju o kojoj još treba da govorim. Mislim
6 da sam uspeo da iznađem i način da što duže budemo na javnom
7 zasedanju, umesto da prelazimo na poluzatvorenu sednicu svako
8 malo da bih nešto objasnio. I nadam se da će nam to olakšati
9 rad.

10 Časni Sude, Odbrana bi sada želela da govori o pitanju
11 navodnog mučenja kome je bilo izloženo sedam lica.

12 Mučenje je definisano Članom 14(1)(c) Zakona. Ratni
13 zločin mučenja nije međutim sasvim jasno definisan u Zakonu o
14 Specijalizovanim Većima. On se samo pominje pored okrutnog
15 postupanja i zlostavljanja.

16 Da ne bi smo ponavljali ono što smo već rekli Časni Sude,
17 mi ponavljamo svoj stav o karakterizaciji oružanog sukoba, kao
18 i sve ono što smo rekli o zaštićenim licima po Zajedničkom
19 Članu 3 Ženevskih Konvencija.

20 Što se tiče tih zaštićenih lica, stav Odbrane o tome da
21 li su lica koja su bila zatvorena potpadala pod kategoriju
22 zaštićenih lica, naš je stav o tome isti. U tom smislu smo
23 ranije već ukazali da ti pojedinci po našem mišljenju ne
24 potpadaju pod zaštitu lica koja je predviđena Članom 14
25 Ženevske Konvencije iz 1949. godine.

1 Generalni stav Odbrane u vezi sa ovim krivičnim delom je
2 sledeći.

3 Stav je Odbrane da g. Mustafa nije izvršio ovo krivično
4 delo. To je sve i to je sasvim jednostavno. On čak nije ni
5 znao za činjenicu da su ovi ljudi bili zatočeni ili iz kog
6 razloga bi to moglo da bude tako. Njemu nije poznato gde su
7 oni bili zatvoreni. On nije ni naredio, niti podsticao ova
8 krivična dela. G. Mustafa nije izvršio nikakvo mučenje, ni po
9 jednom vidu odgovornosti koji navodi Tužilaštvo.

10 Nema dokaza koji bi dokazivali da je on bilo šta
11 propustio da učini i da bi ova lica bila zbog toga mučena.
12 Dakle, ni činjenjem ni nečinjenjem nije učinio ništa.

13 Kao što smo ranije rekli, on čak i ne poznaje trojcu od
14 četiri pojedinca o kojima smo govorili. Četvri pojedinac, lice
15 W3594 je osoba koju je on poznavao, međutim Svedok 3594 je
16 rekao da nikada nije video Saliha Mustafu na licu mesta. Da je
17 Svedok 3594 čak i video Saliha Mustafu, on bi to i rekao. To
18 je iz njegovog svedočenja bilo sasvim jasno. Po njegovim
19 rečima: "Sve da mi je on i rođeni brat, ja ga ne bih branio."

20 Zatim ćemo reći nekoliko reči o samom krivičnom delu
21 mučenja. Konvencija protiv mučenja i drugog okrutnog,
22 nehumanog ili degradirajućeg postupanja ili kažnjavanja,
23 doneta je 1984. i stupila je na snagu 1987. Definicija
24 krivičnog dela mučenja razlikuje se u Konvenciji o mučenju, od
25 načina kako je shvaćena po Zajedničkom Članu 3 Ženevskih

1 Konvencija.

2 Ženevske konvencije i Dopunski Protokoli ne definišu
3 mučenje kao takvo. MKSJ definiše mučenje u smislu humanitarnog
4 prava kao sledeće:

5 "Da bi bilo utvrđeno da je počinjeno krivično delo
6 mučenja, bilo kao ratni zločin ili kao zločin protiv
7 čovečnosti, moraju biti ispunjena sledeća tri kriterijuma:

8 "(1) Mora postojati neko delo ili nečinjenje, kojim se
9 nanosi težak bol ili patnja, fizički ili psihički.

10 "(2) To činjenje ili nečinjenje mora biti namerno.

11 "(3) I pod tri, činjenje ili nečinjenje je moralo da bude
12 izvršeno sa konkretnom namerom, npr. da bi se dobile neke
13 informacije ili priznanje, da bi se neko kaznio, zastrašio ili
14 prisilio. To može biti žrtva ili neko treće lice. Ili da bi se
15 vršila diskriminacija po bilo kom osnovu protiv žrtve ili
16 nekog trećeg lica."

17 To je iz stava -- 235, u predmetu Limaj.

18 Što se tiče okrutnog postupanja, MKSJ je primenjivao
19 sledeće određenje, u istom ovom predmetu odnosno Limaj, u
20 pasusu 231, zaključeno je:

21 "Okrutno postupanje po Članu 3 Statuta definiše se kao
22 namerno činjenje ili nečinjenje koje izaziva teške psihičke
23 ili fizičke patnje ili povrede ili predstavlja ozbiljan atak
24 na ljudsko dostojanstvo, prema licu koje nema aktivnog učešća
25 u neprijateljstvima."

1 Što se tiče *mens rea*, u istom predmetu zaključeno je da
2 je počinilac morao da postupa sa direktnom namerom da počini
3 okrutno postupanje ili sa posrednom namerom, tj. da je imao
4 svest o tome da će okrutno postupanje biti verovatna posledica
5 njegovog činjenja ili nečinjenja.

6 Konvencija protiv mučenja iz 1987., definiše mučenje na
7 sledeći način:

8 "Za potrebe ove Konvencije termin 'mučenje' podrazumeva
9 čin kojim se nekom licu namerno nanosi težak bol ili patnja,
10 bilo psihički ili fizički..."

11 I to je razlika između okrutnog postupanja i mučenja.
12 Postoje dva aspekta, naneti bol odnosno nanošenje bola, a sa
13 druge strane svrha -- ili namera zbog koje se taj bol nanosi.
14 Po definiciji Zajeničkog Člana 3 Ženevskih Konvencija, prema
15 jednom komentaru Međunarodnog Krivičnog Suda za Ruandu,
16 okrutno postupanje nanosi težak bol drugome. Iako nema
17 definicije u Zajedničkom Članu 3 Ženevskih Konvencija kada je
18 reč o mučenju, komentar MKSR o tome kao da ne donosi jasan
19 sud. Odbrana smatra da pravi kriterijum mora biti taj da je
20 bol koji se nanosi težak ili veliki.

21 Razlog je jednostavan. Odbrana se pridržava Konvencije o
22 mučenju. U Konvenciji o mučenju, kao i u Zajedničkom Članu 3
23 Ženevskih Konvencija, kada je reč o nanošenju bola, --
24 napominje se da izvršilac mora naneti težak ili jak bol.

25 A, kada je reč o okrutnom postupanju, to mora biti

1 ozbiljan bol. Dakle, postoji razlika u kriterijumu, odnosno u
2 intenzitetu nanetog bola. To može biti pitanje trajanja,
3 učestalosti, korišćenja oruđa, broja počinitelaca, da li je reč
4 o pojedinačnom činu ili se bol nanosi u više navrata, da li do
5 toga dolazi noću ili danju. To su faktori koji makar u nekoj
6 kombinaciji nanose ozbiljan, odnosno nanose težak pre nego
7 ozbiljan bol određenom licu.

8 Mi smo već pokrili neke od tih faktora, kada smo juče
9 govorili o okrutnom postupanju. Kao što se sećate, ja sam se
10 osvrnuo na svako pojedinačno lice i na to šta su oni doživeli
11 i kroz šta su prošli. Tako da smo na taj način sasvim jasno
12 izneli, šta su tačno svedoci posvedočili.

13 Druga razlika je u tome što kada je reč o mučenju, težak
14 fizički ili psihički bol ili patnja -- moraju biti naneti
15 jednom ili većem broju lica za određenu svrhu, odnosno da bi
16 se dobile neke informacije ili priznanje, radi kažnjavanja,
17 zastrašivanja, prisiljavanja ili radi diskriminisanja po bilo
18 kom osnovu.

19 Ta posebna svrha izgleda ovako. Kada pogledamo završni
20 podnesak Tužilaštva, mislimo da Tužilaštvo ima na umu isto
21 određenje -- mučenja kao zločina ili krivičnog dela, kako je
22 ono shvaćeno u Ženevskoj Konvenciji. Posle Stava 307 završnog
23 podneska Tužilaštva, Tužilaštvo navodi svrhe radi kojih se
24 teški bol ili patnja nanose i navodi dobijanje informacija,
25 kažnjavanje ili prisiljavanje i zastrašivanje.

1 Časni Sude, Odbrana smatra da nema dokaza da je postojala
2 neka posebna svrha, onako kako je ona navedena u određenju
3 mučenja, bilo u određenju iz Konvencije ili obeležjima
4 krivičnog dela na koje se poziva Međunarodni Krivični Sud ili
5 po kriterijumu koji je primenjivao MKSJ. Toga u ovom predmetu
6 prosto nema.

7 Nema dokaza da je postojala nekakva takva svrha. Svedok
8 W1679 je po sopstvenim rečima bio optužen za nešto. Naime, da
9 je bio špijun, ali nikakva posebna svrha ili cilj ne prozlazi
10 iz te izjave koja se odnosi na cilj pitanja. U stvari, njemu
11 su postavili veoma malo pitanja, a ona su bila uopštene
12 prirode. Ko si ti? To je bilo jedno od pitanja. Zašto si ovde?
13 ili "Zašto lažeš? ili Reci mi, zašto si ti ovde? To je njegova
14 izjava od 4. oktobra, strane 867 i 868 transkripta.

15 Ova pitanja Časni Sude sasvim jasno ukazuju da nije
16 postojala nikakva konkretna svrha. Prema tome možemo reći da
17 nije bilo konkretne svrhe koju su na umu imali ti koji su
18 postavljali ova pitanja, ma ko da je to bio.

19 Svedok W3593, po sopstvenim rečima je takođe bio optužen
20 za nešto. Naime, da je kolaboracionista. Njega su pitali, da
21 li poznaje neke lopove. To je njegov iskaz od 20. septembra
22 2021., strana 409 i 410 transkripta kao i strana 438.

23 E, sada Časni Sude, optužba ne podrazumeva nikakvu
24 konkretnu svrhu određenog izvršioca. Reč je prosto o sumnji
25 ili optužbi koja može da se iznese. Iz takvog komentara ne

1 može se izvući zaključak da li je takav komentar iznet radi
2 bilo koje konkretne svrhe.

3 A, kada je reč o pitanju da li poznaje neke lopove, to ne
4 predstavlja nikakvu konkretnu svrhu, od onih koje su navedene
5 u naslovu relevantnog paragrafa završnog podneska Tužilaštva.
6 Iz toga se ne može izvesti zaključak da je takva vrsta pitanja
7 bila postavljena u svrhu dobijanja bilo kakve relevantne
8 informacije ili da je namera bila da se to lice kazni, na
9 nešto prisili ili zastraši.

10 Sledeći svedok o kome ćemo nešto reći je W3594. On je po
11 sopstvenom priznanju nije bio optužen ni za šta. U svojoj
12 izjavi on i sam nagađa šta su mogli biti razlozi njegovog
13 hapšenja i zatvaranja. On o tome razmišlja i nagađa, prosto
14 zato što mu nikada nisu rekli zašto je zatvoren. Ukoliko se
15 transkript pažljivo pročita, iz njega se vidi da on u stvari
16 nije naveo ništa u smislu bilo kakvog pitanja koje su mu
17 postavljali tokom razgovora, koji Tužilaštvo naziva
18 saslušavanjem. A, radilo se o razgovoru sa licima u određenoj
19 prostoriji, koja se po njegovom opisu nalazila odmah na
20 spratu, iznad štale gde su ga držali.

21 Relevantni odlomak transkripta glasi ovako: Pitanje

22 "Da li mislite da je [BRISANO]

23 [BRISANO], rekli ste nam da ste takođe bili i [BRISANO]

24 [BRISANO]

25 [BRISANO] možda imalo nekakve veze sa vašim hapšenjem?"

1 Odgovor glasi:

2 "Mislim. Imam određene sumnje da je to verovatno jedan od
3 razloga zašto sam bio zatvoren."

4 Sledeće pitanje ponovo glasi:

5 "Zašto bi [BRISANO] bilo mogući razlog za vaše
6 hapšenje? Da li bi ste mogli da objasnite to nama i Sudskom
7 Panelu? Šta vas je navelo da pomislite da je tako?"

8 Svedok je odgovorio:

9 "Da. Razlog za to je što [BRISANO]
10 [BRISANO],
11 [BRISANO].
12 [BRISANO]
13 [BRISANO] Dakle, to ipak nije
14 bio jedan od razloga koje su mi naveli, dok sam bio zatvoren u
15 Zlašu. Ali, to je i pored toga mogao da bude jedan od razloga
16 zašto su me tamo poslali."

17 To je iskaz od 13. oktobra 2021., strana 1169
18 transkripta.

19 Tokom razgovora koji je Svedok 3594 imao sa ljudima u
20 prostoriji, on nije naveo ni jedno pitanje koje mu je
21 postavljeno. Stoga, na osnovu svedočenja ovog svedoka, ne može
22 se utvrditi da je on zapravo bio ispitivan, niti se može
23 utvrditi da mu je bilo koje pitanje postavljeno sa nekom
24 posebnom namerom, kao što je navedeno u podnaslovu tog stava
25 završnog podneska Tužilaštva.

Specijalizovana veća za Kosovo – Osnovni Sud

Završne reči (Poluzatvorena sednica)

Strana 11

1 Ne može se zaključiti da ovakvo ispitivanje ima za cilj
2 dobijanje bilo kakvih informacija niti da ima za cilj
3 kažnjavanje, prisilu ili zastrašivanje.

4 Sledeći svedok je Časni Sude 4669.

5 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] G. Branioče,
6 želim da pređemo na poluzatvorenu sednicu.

7 G. VON BONE: [Prevod] Da.

8 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] Molim
9 poluzatvorenu sednicu.

10 [Poluzatvorena sednica]

11 [Tekst sa poluzatvorene sednice izbrisan]

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

1 [Javna sednica]

2 SUDSKI SLUŽBENIK: [Prevod] Sada smo na javnoj sednici.

3 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] Zahvaljujem.

4 G. Branioče, imate reč.

5 G. VON BONE: [Prevod] Sada smo na poluzatvorenoj sednici?

6 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Nije uključio
7 mikrofon]

8 G. VON BONE: [Prevod] A, oprostite. Onda tražim da
9 pređemo na poluzatvorenu sednicu.

10 [Poluzatvorena sednica]

11 [Tekst sa poluzatvorene sednice izbrisan]

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

Specijalizovana veća za Kosovo - Osnovni Sud

Završne reči (Poluzatvorena sednica)

Strana 13

1 [Tekst sa poluzatvorene sednice izbrisan]

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13 [Javna sednica]

14 SUDSKI SLUŽBENIK: [Prevod] Časni Sude, sada smo na javnoj
15 sednici.

16 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] G.
17 Branioče, imate reč.

18 G. VON BONE: [Prevod] Hvala.

19 Neidentifikovana osoba 1 nikada nije bila identifikovana
20 niti saslušana -- u sudnici, tako da nemamo nikakve dokaze o
21 tome da li -- su mu postavljena pitanja sa nekom posebnom
22 namerom. A, navodna žrtva zločina u ovom predmetu nikada nije
23 saslušana u sudnici, tako da nemamo nikakve dokaze u pogledu
24 toga da li su mu postavljena pitanja sa posebnom namerom.

25 Svedočenje Svedoka 1679 je sve što imamo -- o tome za šta

1 je bila optužena ta navodna žrtva ubistva, ali ne i da li su
2 mu neka -- konkretna pitanja postavljena sa posebnom namerom.

3 Svedok 1679 je samo rekao nešto o tome da je žrtva bila
4 optužena za nešto, ali ne i u pogledu čega je ispitivana.

5 A, Svedok 3594 je u pogledu te osobe rekao, njega su
6 nazvali lopovom.

7 Sada ću govoriti o neidentifikovanoj osobi 2, koja nije
8 saslušana u sudnici i nemamo nikakve dokaze u pogledu toga da
9 li su njemu postavljena pitanja sa nekom posebnom namerom.
10 Kada je reč o iskazu iz druge ruke Svedoka 01679, on je
11 optužen za nešto, konkretno da je bio špijun. I ovog puta i to
12 je sve što imamo, što je rečeno toj osobi. Dakle, imamo
13 optužbu koja se ne može podvesti pod posebnu nameru koju je
14 neko navodno imao, kada je nanosio bol toj osobi.

15 Stoga, nije utvrđeno da li su lica bila ispitivana i
16 zatočena sa nekom posebnom namerom. Dakle, nema dokaza.

17 Kada je reč o optužbama koje su navodno iznete, s obzirom
18 na njihovu opštu prirodu, ne može se zaključiti da su one
19 imale neku posebnu nameru. Ne može se jednostavno reći ili --
20 implicitno navesti da opšta priroda pitanja ili optužbi služi
21 nekoj svrsi dobijanja konkretnih informacija. Ako neko postavi
22 pitanje, "Zašto ste vi ovde?" onda koja se konkretna
23 informacija traži od strane izvršioca. Ili kakve veze pitanje
24 "Da li ste lopov?" ima sa oružanim sukobom. Takva veza je
25 nešto što tek pretpostavlja Tužilaštvo, ali nemamo dokaze u

1 tom smislu. Oni nisu predočeni. Ne može se jednostavno
2 zaključiti iz -- bilo kog od tih pitanja koji su, dakle kada
3 je reč o ljudima koji su iznosili vlastiti iskaz i stav, ne
4 možemo zaključiti da je -- izvršilac imao nekakvu posebnu
5 nameru. Pređimo sada na jednu drugu temu, a to je Concur de
6 fraction, dakle istovremeno izvršenje krivičnih dela.

7 PRESEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] Želela bih
8 nešto da kažem nešto za zapisnik. A, to je da osoba koju ste
9 naveli kao neidentifikovana osoba 1, juče smo već koristili
10 njegovo ime u sudnici. To je Burmak, tako da ne komplikujemo
11 stvari. A, drugo ime ne treba da se navodi, ali ime prve osobe
12 možete slobodno iznositi u javnosti.

13 G. VON BONE: [Prevod] Hvala. Nastaviću sa istovremenim
14 izvršenjem krivični dela, sa "concoures d'infractious."

15 Opšte načelo krivičnog prava je da definicija krivičnog
16 dela mora biti striktno organičena i ne sme biti proširena
17 putem analogije. Ukoliko postoji neka dvosmislenost,
18 definicija će se tumačiti u prilog osobe koja je predmet
19 istrage, krivičnog gonjenja ili koja je osuđena.

20 Obrana najpre ispituje istovremenost u smislu kako se
21 ona odnosi na zakone -- odnosno pravo koje se odnosi na ratne
22 zločine po međunarodnom pravu, shodno Članu 14 Zakona o
23 Specijalizovanim Većima, gde se kaže da obeležja -- na koja se
24 može pozvati kada je reč o zakonu, u Članu 14(c)(i), a to je
25 surovo postupanje i mučenje, primenjuje se u različitim

1 činjeničnim scenarijima.

2 Između dva krivična dela, -- imamo dva obeležja koja,
3 ukoliko se primene na konkretan slučaj su obeležja na koja se
4 možemo pozvati, kako bi se -- dokazalo postojanje jednog
5 krivičnog dela, ali ne drugog. I u takvom slučaju ne sme biti
6 preklapanja obeležja. Najpre, dva krivična dela surovog
7 postupanja ili mučenja moraju po svojoj samoj prirodi biti
8 izvršena putem nanošenja teškog fizičkog ili duševnog bola ili
9 patnje. Stoga, obeležje može biti isto, s obzirom na
10 odgovarajuće ispravne činjenične okolnosti.

11 Pod dva, na osnovu Zajedničkog Člana 3 Ženevske
12 Konvencije, pobrojana krivična dela moraju biti izvršena
13 konkretno protiv civilnog stanovništva.

14 Pod tri, kada se teza Tužilaštva zasniva na istim
15 osnovima, isto obeležje bi bilo dakle identično. U ovom
16 slučaju osnova je da se nanese bol zatočenim licima.

17 Pod četiri, mučenje iziskuje da se predoče dokazi koji
18 pokazuju -- da je makar jedna od pobrojanih svrha bila da se
19 nanese bol zatočenim licima.

20 Sve u svemu, Odbrana smatra da može postojati specifična
21 namera -- da se izvrši surovo postupanje, a može takođe se
22 time ispuniti i isti uslov za mučenje. Dakle i da se pri tom
23 izvrše radnje koje zadovoljavaju -- materijalna obeležja oba
24 krivična dela.

25 Zaštićeni interesi.

1 Kada je reč o zaštiti, zaštite različitih društvenih
2 interesa, obeležje dva krivična dela mogu se pokalapati, kada
3 se primene u nekim činjeničnim scenarijima, ali ne u drugim.

4 Na osnovu krivičnih dela surovog postupanja i mučenja,
5 društveni interes koji je zaštićen je zabrana nanošenja teške
6 boli zaštićenoj kategoriji lica. Kategorija lica u oba
7 slučaja, na osnovu zakona je ograničena na civilno
8 stanovništvo. Stoga, kada je status žrtava i obeležja
9 krivičnog dela, kada su ista, krivično delo prema zakonu, a to
10 je u Članu 14(C) (i), može se reći da taj član zakona ima za
11 cilj da se zaštiti isti društveni interes.

12 Salih Mustafa je kumulativno optužen za surovo postupanje
13 u Tački 2 i mučenje, Tačka 3. U ovom slučaju, optuženo lice je
14 navodno učestvovalo ili naložilo nanošenje teške boli prilikom
15 izvršenja krivičnih dela u Zlašu. Tužilaštvo tvrdi da je
16 Mustafa nameravao da nanese težak bol ili patnju ljudima koji
17 su bili zatočeni u Zlašu.

18 Tužilaštvo je iznelo dokaze po kojima nanošenja boli za
19 koju je optuženi odgovoran je izvršeno protiv civilnog
20 stanovništva. Ali, postupanje na koje se poziva kako bi se
21 dokazala dva krivična dela je isto. Imamo fizičko i duševno
22 obeležje.

23 Teza Tužilaštva se temelji na cilju optuženog, dakle teza
24 Tužilaštva se temelji na cilju optuženog da nanese bol ili
25 patnju zatočenim licima u Zlašu. -- Te iste radnje ili

1 propusti su osnova za tezu Tužilaštva, -- za obe vrste
2 krivičnih dela.

3 Npr. teško -- nanošenje boli kao obeležje koje je
4 potrebno kako bi se ispunio kriterijum surovog postupanja,
5 takođe služi kao dokaz da su radnje koje je izvršio optuženi
6 bile radnje mučenja. Konkretno nanošenje boli ili patnje sa
7 namerom da se dobiju informacije, da se kazni, izvrši prisila
8 ili zastraši stanovništvo koje je navodno bilo zatočeno na
9 imanju u Zlašu.

10 Kada je reč o *mens rei* Časni Sude, ta ista namera je
11 poslužila kao osnova za obe vrste krivičnih dela. Stoga,
12 obeležja i dokazi korišćeni kako bi se dokazala ta obeležja,
13 su ista i za krivično delo surovog postupanja i za krivično
14 delo mučenja u ovom predmetu.

15 Žrtve su imale isti status, bez obzira da li su bile
16 žrtve surovog postupanja ili krivičnih dela mučenja. Stoga, u
17 ovom predmetu istim dokazima se pokazuje da su radnje
18 optuženog imale za cilj nanošenje teške boli civilima, na
19 osnovu surovog postupanja i isto tako služe kao dokaz za
20 radnje mučenja protiv tih istih civila.

21 Stoga, Časni Sude u ovom predmetu zaštićeni društveni
22 interes, a to je zabrana nanošenja teške boli ili patnji
23 civilnom stanovništvu je isti i za surovo postupanje i za delo
24 mučenja i ubistva, prema Članu 14(c)(i) Zakona o
25 Specijalizovanim Većima. Odbrana smatra da su -- oprostite,

1 ponoviću rečenicu jer sam napravio grešku.

2 Stoga, u ovom predmetu zaštićeni socijalni društveni
3 interes, a to je zabrana nanošenja teške boli ili patnje
4 civilnom stanovništvu je ista za surovo postupanje i za
5 krivično delo mučenja, na osnovu Člana 14(C) (i) Zakona o
6 Specijalizovanim Većima.

7 Odbrana smatra da obeležja krivičnih dela su ista za oba
8 krivična dela i da dokazi korišćeni za dokazivanje jednog
9 krivičnog dela su takođe korišćeni za dokazivanje drugog.
10 Predočeni dokazi kako bi se dokazala jedna optužba, nužno --
11 nose sa sobom i dokaz drugog krivičnog dela.

12 Kažnjivo postupanje, a to je nanošenje teške boli ili
13 patnje, na koje se poziva kako bi se dokazalo surovo
14 postupanje, takođe zadovoljava *actus reus* mučenja.

15 Obeležje *mens rea* u odnosu na oba zločina je takođe isto,
16 tj. nanošenje teškog bola i patnje civilnom stanovništvu.

17 Na kraju, zaštićeni društveni interes u ovom predmetu je
18 isti. Grupa zaštićenih lica tj. žrtava ovih radnji za koje je
19 Mustafa navodno odgovoran su bili civili. U činjeničnom
20 scenariju u ovom predmetu, krivična dela surovog postupanja i
21 mučenja se preklapaju. Shodno tome, postoji istovremeno
22 izvršenje krivičnih dela, kada se govori o dva krivična dela
23 na jednom mestu, gde se izvršilo krivično delo, tj. može se
24 reći da su -- ova krivična dela bila ista u ovom predmetu.

25 Dakle, jedan komplet radnji ili ponašanja ispunjava

1 uslove koji su potrebni za različite vrste krivičnih dela.
2 Tužilaštvo je koristilo iste elemente za dokazivanje obe vrste
3 krivičnih dela koja su se izvršila na jednom jedinom mestu
4 zločina. Dakle, u kontekstu ovog predmeta, ta dva krivična
5 dela su u stvari se odnosila na iste zaštićene društvene
6 interese. Prema tome, tačka surovo postupanje potpuno je
7 obuhvaćena tačkom mučenje ili možda i obrnuto. Hoću reći da --
8 su oni međusobno promenljivi jer se zasnivaju na istom
9 zabranjenom ponašanju.

10 Odbrana zbog toga smatra da okolnosti u ovom predmetu,
11 kako je gore navedeno, ne mogu da dovedu do zaključka da je
12 počinjeno više od jednog krivičnog dela. Scenario dopušta samo
13 konstataciju o ili surovom postupanju ili mučenju. Prema tome,
14 ako se utvrdi izvršenje jednog zločina protiv optuženog, on ne
15 može istovremeno biti osuđen i za drugo krivično delo. To ne
16 bi bilo pravilno, pošto onda to znači da se jedna te ista
17 optužena osoba osuđuje dva puta za isto krivično delo.

18 Ako je Tužilaštvo htelo da se osloni -- na ista obeležja
19 i dokaze da dokaže oba krivična dela, trebalo je onda da
20 izrekne svoje optužbe alternativno. Tužilaštvo je trebalo da
21 napravi razliku između lica, na koja lica se odnose određena
22 dela koja predstavljaju surovo postupanje, a nad kojim licima
23 je krivično delo jednako mučenju. Kao takvo, ove kumulativne
24 optužbe nisu ispravne i one su neodržive.

25 Što se tiče istovremenosti krivičnih dela, Odbrana smatra

1 da u ovoj optužnici na osnovu činjenica u ovom predmetu i
2 istovremenosti krivičnih dela, dakle o tome se ovde radi i
3 stav je Odbrane da se optuženi ne može kriviti na osnovu iste
4 grupe činjenica, za dva posebna krivična dela. Navodno
5 nanošenje bola svedocima koji su dali iskaz u Sudu, ne može
6 dva puta da se kvalifikuje, posebno zato što su radnje koje su
7 počinjene nad četiri svedoka bile potpuno iste. Dakle, dela
8 koja su izvršena mogu biti samo jedan od navedena dva krivična
9 dela. Ne mogu da se odnose na oba. Naročito kada pogledamo na
10 tačku mučenja, onda razmatramo potpuno iste radnje kao i one
11 koje su obuhvaćene tačkom surovo postupanje.

12 Radnje za svakog od četiri svedoka -- Tužilaštva su
13 počinjene jedanput. Dakle, ako je takva radnja nešto što se
14 može -- raščlaniti na nekoliko krivičnih dela, onda se ne može
15 praviti razlika između dve vrste krivičnog dela. Na trenutak
16 želim da razmotrimo specijalnu nameru koja je potrebna za
17 krivično delo mučenja. Onda imamo premlaćivanja i nanošenje
18 bola, ali takva premlaćivanja ili nanošenje bola ne mogu se
19 kvalifikovati i za krivično delo surovo postupanje i za
20 krivično delo mučenje.

21 Prema tome, stav je Tužilaštva [kao što je prevedeno] da
22 mora da se odluči prilikom kvalifikacije ovih radnji.

23 Ja sad ovde završavam na isti način na koji sam i počeo.
24 Opšti princip krivičnog prava je da definicija krivičnog dela
25 mora biti vrlo jasno navedena i ne treba je proširivati

1 analogijom. U slučaju nejasnoće, definicija se tumači u prilog
2 lica koje se istražuje, krivično goni ili osuđuje.

3 Odbrana smatra da Salih Mustafa ne može biti osuđen i za
4 krivično delo surovo postupanje i mučenje.

5 Časni Sude, Tužilac tvrdi da na osnovu izvedenih dokaza
6 žrtva je ubijena od strane pripadnika BIA-e. Međutim,
7 Tužilaštvo nam nije pružilo materijalne dokaze da bi dokazali
8 da je žrtva ubijena, niti su dali dokaze o uzroku smrti žrtve.
9 Isto tako, Tužilaštvo nije pružilo nikakve dokaze za vreme
10 smrti i mesto smrti.

11 Jedine dokaze koje je Tužilaštvo pružilo su iskazi o
12 ubistvu žrtve, a to su u stvari fotografije ERN broj
13 SPOE00209313 do 9320, koje je Svedok 4676 napravio na licu
14 mesta u vreme ekshumacije svedoka [sic] [kao što je
15 prevedeno].

16 Kada je žrtva ekshumirana [BRISANO]
17 [BRISANO]
18 [BRISANO]. I na stranici 1604, od 17. novembra 2021. je
19 izjavila:
20 [BRISANO]
21 [BRISANO]
22 [BRISANO]
23 [BRISANO]

24 Svedočenje ovog svedoka potvrđuje činjenicu da kada je
25 žrtva ekshumirana, zapažena je rupa na telu, ali niko od

1 prisutnih lica nije mogao da odredi uzrok te rupe. Dakle i
2 nikada nije urađena autopsija.

3 Svedok na stranici 1619, 17. novembra 2021. je rekla:

4 "Vidi se rupa, ali niko nije mogao da kaže -- čime je
5 izazvana. Međutim, stanje tela žrtve je nešto što može ovde da
6 se vidi."

7 "Nikada nije urađena autopsija."

8 Na stranici 1620, rekla je:

9 "To je rupa. Rupa koju smo primetili i zabeležili kao
10 sumnjivu, kao nešto neobično na lešu. Leš je počeo da se
11 raspada, tako da je jako teško zaključiti o čemu se tu radi."

12 Pitanje Tužioca, na stranici 1620 je glasilo:

13 "Da li je iko proverio da je bilo sličnih rupa na drugim
14 delovima tela, napred, na leđima, sa stane?"

15 A, svedokinja je rekla:

16 "Ne, nismo nastavili ništa u vezi leša. Dakle, ovo je bio
17 proces identifikacije odeće koju je -- leš imao i opis je bio
18 dovoljan da mi utvrdimo da je to bilo telo preminule žrtve. Ja
19 nisam uspela da identifikujem ništa drugo, jer kao što sam
20 rekla leš je bio u stanju raspadanja i bilo je vrlo, vrlo
21 teško prepoznati druge tragove na lešu, u ovom trenutku."

22 Na stranici 1628 [kao što je prevedeno], svedokinja je
23 nastavila:

24 "Međutim, u takvim okolnostima jako je teško odrediti da
25 li je to u pitanju -- bio metak ili ne, pucanj u telo. Mi

1 nismo bili forenzički stručnjaci. Ni jedan patolog nije bio
2 prisutan, niti bilo koji drugi veštak, kako bi mogli da
3 odredimo uzrok te rupe."

4 Ali, svedočenje svedoka takođe dokazuje činjenicu da grob
5 u kome je žrtva bila pokopana nije bio sakriven i bilo ga je
6 lako uočiti i videti da se radi o grobnici. Svedok je prilikom
7 odgovora na pitanja Odbrane je rekla, na stranici 1631:

8 "Moj prvi utisak u vezi te dve grane koje su bile
9 stavljene jedna preko druge je bio da je to kao neki znak
10 raspoznavanja. Nisu bile tamo nešto da sakriju, niti da
11 prikriju da je to grobnica. Bilo je drugih načina da se
12 sakriju svi tragovi mesta pokopavanja. Dakle, mislim da je to
13 bilo značenje te dve grane, na tom mestu gde se nalazila
14 grobnica."

15 Dakle, Časni Sude ja sada prelazim na temu izmene u stavu
16 Tužilaštva, u vezi mesta gde su ti ljudi bili zatočeni.

17 U odluci Panela od 8. septembra 2022., to je F00471,
18 Panel je tražio da Tužilaštvo razjasni koja od konkretnih
19 zgrada na imanju u Zlašu je navodno korišćena za zatočenje,
20 saslušanje i zlostavljanje lica u predmetnom periodu.

21 Tužilaštvo je reklo da je to bila zgrada 4A, gde je
22 većina pojedinaca bila zatočena. Tužilaštvo kaže da je u toj
23 zgradi bilo njih šestoro. Pored te zgrade 4A se nalazi oda, sa
24 desne strane zgrade 4A. Istih šest lica su držali u prizemlju
25 ode.

1 Prema Tužilaštvu šest pojedinaca je bilo zlostavljano u
2 zgradi 4A, kao i u prizemlju ode.

3 Što se tiče saslušanja i zlostavljanja, to je bilo na
4 gornjem spratu zgrade gde je bila oda.

5 Tužilaštvo je promenilo svoj stav -- i od zgrade broj 1,
6 na tri zgrade gde su ljude držali. Svi svedoci Tužilaštva su
7 razgovarali sa Tužilaštvom o jednoj jedinoj zgradi, a ne o tri
8 zgrade. Dakle, Tužilaštvo je zavaralo Odbranu time što je
9 iznenada promenilo mesto od zgrade broj 1, na druga dva mesta.
10 Mi ćemo se sada pozabaviti ovim pitanjem, hronološkim
11 redosledom.

12 Počecemo sa potvrdom optužnice.

13 Dakle, Sudija za prethodni postupak je potvrdio
14 optužnicu. Kada je Tužilaštvo podnelo materijal za
15 potvrđivanje optužnice, čak i Sudija za prethodni postupak je
16 pretpostavio da se radi o jednoj zgradi u kojoj su bili
17 zatočeni ljudi. U Odluci o potvrđivanju optužnice, Sudija za
18 prethodni postupak je razmotrio sledeće, u Stavu 95:

19 "U vezi materijalnih obeležja krivičnog dela, Sudija za
20 prethodni postupak konstatuje -- da se na osnovu
21 potkrepljujućeg materijala može zaključiti da, oko 1. aprila
22 1999. godine, najmanje šest zatočenika iz različitih mesta
23 širom Kosova su privedeni od strane OVK i posle toga zatočeni
24 na imanju u Zlašu. Ti zatočenici su bili smešteni u prostoriju
25 koja je bila zaključana lancima i pod stražom. Šest zatočenika

Specijalizovana veća za Kosovo - Osnovni Sud

Završne reči (Javna sednica)

Strana 26

1 su držali tu 18 dana, do otprilike 19. aprila 1999. A, sedmi
2 zatočenik je bio tu tri dana."

3 Što se tiče okrutnog postupanja prema licima, Sudija za
4 prethodni postupak smatra u Stavu 104, kaže:

5 "U vezi materijalnih obeležja krivičnog dela Sudija za
6 prethodni postupak konstatuje da potkrepljujući materijal
7 ukazuje da između 1. aprila 1999. i 19. aprila 1999.,
8 pripadnici OVK su naneli teške fizičke i mentalne povrede i
9 patnje, barem šestorici zatočenika na imanju u Zlašu. Uslovi
10 zatočeništva su bili totalno neodgovarajući. Zatočenici su
11 bili lišeni slobode bez ikakvog pravnog postupka. Držali su ih
12 u štali gde su držali životinje i imali su slamu na podu, bez
13 prozora i prirodnog svetla. Nije bilo dovoljno hrane i vode,
14 niti su to dobijali redovno. A, kada su konačno bili
15 oslobođeni, oni nisu mogli da prestanu da jedu. Zatočenici su
16 morali da spavaju na podu u barama vode i u hladnoći. Nisu
17 imali nikakve uslove da održavaju higijenu, niti su dobijali
18 svežu vodu i morali su da mokre u kanti u štali. Ne samo da
19 nije bilo pružena -- bilo kakva lekarska pomoć, već su ih
20 premlaćivali ako su tražili pomoć lekara."

21 "Dakle, zatočenike su tukli gotovo svakodnevno, ponekad
22 dva puta dnevno i u toj prostoriji i u jednoj drugoj
23 prostoriji koja se nalazila na spratu. Iz štale gde su ih
24 držali, mogli su da čuju jauke i krike drugih zatočenika, koje
25 su premlaćivali na spratu pre nego što bi ih vratili u štalu."

1 I na kraju želim samo da kažem da Odbrana nema nikakav
2 stav, kada se radi -- o potvrđivanju optužnice.

3 Dakle, u predpretresnom podnesku Tužilaštva, Tužilaštvo
4 sistematski navodi da su svedoke držali na jednom mestu i da
5 su ih saslušavali na spratu, na tom istom mestu. Dakle, u
6 Stavu 30 [kao što je prevedeno], Tužilaštvo je izjavilo:

7 "Dokazi će pokazati da su zatočenike držali u prizemlju
8 zgrade, koju je koristila jedinica BIA kao svoju bazu. Ova
9 zgrada, znači jedna jedina zgrada je bila deo zatočeničkog
10 objekta u Zlašu, gde su se navodno izvršila krivična dela koja
11 se navode u optužnici.

12 Dakle, jasno je da je Tužilaštvo govorilo samo o jednoj
13 zgradi i to su rekli u svom predpretresnom podnesku.

14 Međutim, nalazimo još jedan primer. U Stavu 64,
15 Tužilaštvo je reklo:

16 "Oni su ih držali u štali jedne stare kuće, neka vrsta
17 staje za životinje koja je bila zaključana lancima i bila je
18 straža na vratima. Mesto je bilo u groznom stanju."

19 Još jedan primer. Isto tako su priznali da su boravili u
20 kući u Zlašu, gde su vojnici BIA-e spavali za vreme perioda
21 koji obuhvata optužnica i gde je došlo do krivičnih dela, koja
22 se navode u optužnici. Dakle, to mesto je bilo u groznom
23 stanju. Na tlu je bila slama, nije bilo prozora i nije ulazilo
24 svetlo ni vazduh spolja. Međutim i dokaze koji su predočili u
25 svom predpretresnom podnesku će isto tako, oni će tu navesti

1 neke primere. Recimo, Stav 69:

2 "Čuli smo kako premlaćuju druge zatočenike iznad štale,
3 gde smo mi bili."

4 Stav 71:

5 "Svedok 4669 je bio premlaćivan i u štali i na spratu.
6 Kada je bio na spratu, rečeno mu je da se skine, da skine
7 odeću i onda su ga tukli po leđima i ramenima gumenom
8 policijskom palicom. To su radili dvojica pripadnika OVK u
9 crnim uniformama."

10 Dakle, možemo da vidimo takođe nešto što su rekli
11 svedoci.

12 1679, njemu je pokazana fotografija ode. On je tada
13 obeležio kuću sa spratom, oda na toj slici. I to je potpuno
14 evidentirano u zvaničnoj belešci Tužilaštva, a to je ERN broj
15 100801 do 806.

16 -- Niko nije ništa pitao u vezi zgrade 4A ili broj 5 ili
17 da li su lica držali u bilo kojoj drugoj zgradi, osim u zgradi
18 gde se nalazila oda. U istom tom razgovoru sa Tužilaštvom, na
19 stranici 10, ovom svedoku su pokazali jednu drugu fotografiju.
20 To je SPOE00128395. To je druga fotografija koju su mu
21 pokazali i to je fotografija vrata ode.

22 Na strani 11 istog tog razgovora koji je obavilo
23 Tužilaštvo, svedoku je pokazan dokument SPOE00128392. On je u
24 vezi sa tom fotografijom izjavio da su ga držali u podrumu.
25 Nisu mu postavljana pitanja o zgradi 4A ili zgradi 5 ili da li

1 je držan u nekoj drugoj zgradi, osim u zgradi Ode. Takođe mu
2 je pokazana i fotografija koja je dokument Odbrane, DSM00031.
3 Reč je o istom [BRISANO]. To je intervju sa Svedokom 1679 ERN
4 100807-TR-ET, 1. Deo, strana 16. Postavljeno mu je pitanje u
5 vezi sa tom fotografijom. To je fotografija starijeg čoveka
6 koji stoji ispred ode.

7 Kada mu je pokazana ta fotografija, on je rekao:

8 "To izgleda slično onoj prethodnoj. Još je više slično
9 onoj zgradi koje se ja sećam. Dakle, to je bila ona zgrada
10 koja je na nižem terenu, a bile su i druge koje su na višem
11 terenu. To mi izgleda veoma poznato. Veoma poznato. Ovde čak
12 vidim i fotografije. Vidim čak i stepenice. Mislim da je bolje
13 prikazano to mesto."

14 Od samog početka Odbrani je jasno da je Tužilaštvo na umu
15 imalo tu kuću u kojoj se nalazila oda, a o tome su govorili i
16 svedoci Tužilaštva. Svi svedoci morali su na fotografiji da
17 pokažu gde su ih držali i svi su oni pokazali tu jednu te istu
18 zgradu.

19 W3593, [BRISANO]., ERN 0615-TR-ET, 2. Deo, revidiran,
20 strana 9. Svedoka su pitali za fotografiju označenu brojem ERN
21 SITF00072231. On je prepoznao -- svoj potpis na toj
22 fotografiji i tražili su mu da prstom pokaže gde je bila
23 štala. On je rekao:

24 "Evo, ovo je štala ovde. Tu je boravila i vojska, ti
25 vojnici koji su nas tukli."

1 Pitanje:

2 "Jeste li sigurni u to?"

3 Odgovor:

4 "Da, 100 posto."

5 [BRISANO] pokazana mu je još jedna fotografija sa
6 odgovarajućim brojem ERN SPOE 00128388. To je ona koja je
7 slična prvoj fotografiji, samo je perspektiva iz koje je
8 objekat prikazan umanjena. Svedok je komentarisao:

9 "Govorimo o ovim vratima ovde."

10 Pitanje:

11 "Znači, vrata koja ste označili na strani 3. Da li je to
12 tačno?"

13 Odgovor:

14 "Da, to su ta. Tu sam boravio i odatle sam izašao kroz ta
15 vrata."

16 [BRISANO]. ovom svedoku prikazana je još jedna
17 fotografija. Oznaka ERN 100957-TR-ET, 1. Deo. To je
18 fotografija ERN SPOE00128392. To je opet fotografija ode.

19 "Bio sam zatočen tu, u toj kući."

20 "Možete li da označite to brojem 2?"

21 "Tu sam boravio. Tu su me držali 18 dana."

22 "G. Svedoče, da li ste sigurni u to? Ta kuća koju
23 prepoznajete, da li je to ta u kojoj ste bili zatvoreni?"

24 "Pa, da budem iskren kada su me odveli tamo, oči su mi
25 bile vezane. Oči su mi bile pokriveno. Nisam znao gde će da me

1 odvedu."

2 "Kako ste onda znali da je to ta kuća, pošto ste ovo
3 rekli?"

4 Odgovor:

5 "Jer prepoznajem ta vrata. Kada su me odveli tamo,
6 pogledao sam kroz vrata i to je bilo kao neko mesto gde se
7 drže životinje, kao štala."

8 Još jednom, nisu postavljana pitanja u vezi sa zgradom 4A
9 ili zgradom 5 ili da li su ga držali u nekoj drugoj kući, osim
10 u kući u kojoj je bila oda. Identifikacija cele kuće samo na
11 osnovu vrata, naravno nema nikakve dokazne vrednosti. Vrata
12 sama po sebi nisu tako posebna, da se na osnovu njih može
13 prepoznati cela kuća. To su vrata kao i svaka druga, koja na
14 tom području nisu ni po čemu posebna.

15 Iako je Tužilaštvo ispitivalo svedoka o tome, ipak je
16 [BRISANO]. Evo kako je to glasilo:

17 "Iz vaše izjave znamo da su vas prvo držali na jednoj
18 lokaciji, a onda na drugoj. Da li bi ste mogli da nam kažete,
19 da li se sećate na kojoj su vas lokaciji prvo držali
20 zatvorenog, a na kojoj ste onda proveli ostatak vremena koje
21 ste bili u Zlašu?"

22 Odgovor:

23 "Pa, tu blizu znate, ono prvo."

24 Pitanje u vezi sa oznakom broj 2.

25 "Tu su me držali zatvorenog tri ili četiri dana. Ne sećam

Specijalizovana veća za Kosovo - Osnovni Sud

Završne reči (Javna sednica)

Strana 32

1 se. To je bilo blizu ove kuće i tu su me tukli. To nikada neću
2 zaboraviti."

3 "Znači, tukli su vas na ovom mestu koje se vidi na ovoj
4 fotografiji?"

5 Odgovor:

6 "Da."

7 Sada, 3594 --

8 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] G. Branioče,
9 samo da vas podsetim da ne upućujete na tačne datume
10 prethodnih izjava, već samo da navedete ERN brojeve.

11 G. VON BONE: [Prevod] Tako je, Časni Sude. Hoću.

12 Svedok 3594, svedok je kome nije pokazana ni jedna
13 fotografija.

14 Zatim prelazim na Svedoka 4669. U svojim tvrdnjama u vezi
15 sa pitanjima Panela, Tužilaštvo je dostavilo dokument F00471.
16 Na tom dokumentu, na 3. strani, na fotografiji SPOE128388
17 zaokruženo je nešto plavom bojom, pri vrhu strane. Međutim,
18 svedok je u toku svog svedočenja rekao, citiram:

19 Pitanje:

20 "G. Svedoče, dve kuće su zaokružene plavom bojom. Da li
21 ste vi povukli taj krug?"

22 Odgovor:

23 "Taj crtež, ne sećam se da sam ja to napravio. Verovatno
24 da je neko drugi to uradio."

25 Verovatno su ga prvo pitali jel to to mesto, a onda su to

Specijalizovana veća za Kosovo - Osnovni Sud

Završne reči (Javna sednica)

Strana 33

1 zaokružili. Transkrip, 10. novembar 2021., strana 1471.

2 Tokom razgovora sa Tužilaštvom, ovom svedoku je u to
3 vreme, [BRISANO]., u dokumentu SPOE082023-TR-
4 ET, 2. Deo, strane 29 i 30, prikazana cela zbirka fotografija.
5 Dokument ima broj ERN SPOE00128386-SPOE00128420.

6 U vreme kada mu je prikazana zbirka fotografija, tokom
7 tog razgovora on je označio fotografiju SPOE00128407, što je u
8 stvari druga fotografija --

9 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] G. Branioče,
10 izvinite što vam upadam u reč, ali ponovo ste naveli datum
11 prethodne izjave svedoka.

12 G. VON BONE: [Prevod] Ali, izvinjavam se.

13 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] Da li je
14 moguće da mi jednostavno ne možemo da pratimo, ne možemo da
15 idemo u korak sa vama. Kolege samo rediguju, zato što ste dali
16 nekoliko takvih referenci.

17 G. VON BONE: [Prevod] Dobro. Zamoliću da pređemo na
18 poluzatvorenu sednicu.

19 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] Ali, možete
20 samo da date referencu na broj strane, a da ne navedete datum.
21 Zar ne možete tako?

22 G. VON BONE: [Prevod] Da, hoću. Samo nisam siguran, nisam
23 uvek siguran da kada navedem samo ERN broj, da se to odnosi na
24 neku prethodnu izjavu. Ali, poslušaću vas.

25 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] Ali, ako sam

1 vas još od juče zamolila da ne navodite datume nego samo
2 brojeve strane, molim vas da se držite mog uputstva jer smo mi
3 to sve razmotrili i uzeli u obzir.

4 G. VON BONE: Hoću. [Prevod] Izvinjavam se, Časni Sude.

5 U vreme kada mu je pokazana zbirka fotografija tokom tog
6 razgovora, on je označio fotografiju SPOE00128407 koja
7 prikazuje nešto drugo. Dakle, on je komentarisao drugu
8 fotografiju SPOE128407 jer u razgovoru nije naznačeno na kojoj
9 je fotografiji uneo oznake.

10 U vreme kada su ga pitali, može li da zaokruži dve kuće
11 koje misli da prepoznaje, on posle nije prepoznao tu
12 fotografiju. Čak, sudeći po transkriptu misli da on to nije
13 zaokružio.

14 Stav Odbrane je da nije svedok taj koji je zaokružio
15 odgovarajuće kuće, niti označio da je to kuća gde su ga
16 držali. On je rekao:

17 "Čini mi se da je to možda jedna od ovih kuća."

18 "Molim vas da me shvatite," rekao je svedok, "pošto je to
19 bilo pre 20 godina i teško mi je da sa sigurnošću kažem da li
20 je to bilo tu. Osim toga, nas su držali zatvorene unutra. Mi
21 smo to mesto videli samo kada su nas doveli i kada smo otišli
22 odatle."

23 SPOE082023-TR-ET, 2. Deo, strana 29 i 30.

24 Želimo da sasvim jasno ukažemo da je sudeći po svemu što
25 smo naveli, Tužilaštvo na umu imalo samo jednu kuću. A, zatim

1 nedelju dana pre početka iznošenja usmenih argumenata,
2 promeniti celu lokaciju u smislu da Tužilaštvo sada navodi
3 različite zgrade u odgovorima koje daje Panelu, smatramo da to
4 nije pravično.

5 Optuženi ima pravo na pravično suđenje. Odbrana je bila
6 na ovaj način obmanuta i mora imati prilike da čuje šta
7 svedoci o tome imaju da kažu. Što će reći, gde su tačno bili,
8 sa kim su boravili.

9 Ne zaboravimo da je Tužilaštvo iznenada iznelo navodnu
10 činjenicu da je svedok W4669 bio zatočen sa dvoje nepoznatih
11 lica. Kako on sam kaže, on je navodno video navodnu žrtvu
12 ubistva iz optužnice.

13 Svedoci 1679, 3594 i 3593 nikada ne pominju navodnu žrtvu
14 ubistva u ovom predmetu, odnosno da ona nije tamo bila
15 najmanje dve noći.

16 Svedok 1679 rekao je da je Svedok 4669 bio sa njim sve
17 vreme dok je Svedok 4669 bio tamo zatvoren. A, po iskazu
18 Svedoka 4669 on je bio sa navodnom žrtvom ubistva i sa dvoje
19 ljudi koji su bili stariji od njega. Kako je onda to moguće?

20 Da li Svedok 1679 laže ili Svedok 4669 ne govori istinu?
21 Njihovi iskazi ne mogu se pomiriti.

22 Tužilaštvo tvrdi da je Svedok 4669 bio u kući broj 5, a
23 Svedok W1679 tvrdi da je bio u kući u kojoj je oda. Sa kim je
24 dakle bio Svedok 1679 i kako je moguće da Tužilaštvo tvrdi da
25 je Svedok 4669 bio u drugoj kući, kada Svedok 4669 sam kaže da

1 je bio sa navodnom žrtvom ubistva. Svedok 3495 ne kaže ništa o
2 tome da je bio zajedno sa Svedokom 4669. Da li to prosto znači
3 da Svedok 1679 ne govori istinu kada tvrdi da je bio zajedno
4 sa Svedokom 4669?

5 Ako sagledamo i uzmemo u obzir iskaze ovih svedoka, 3594,
6 3593, 1679 ili 4669, ne možemo da utvrdimo ko je bio sa kim.
7 Kako možemo onda da izvedemo zaključak na osnovu činjenica i
8 iskaza o tome ko je bio zatvoren sa kime i u kojoj kući?
9 Tužilaštvo prosto pokušava da to iskonstruiše na način koji se
10 uklapa u njihove teze. Oni ne vode računa o tome da na
11 objektivan način utvrde da li je moguće da ove sve priče
12 zaista budu istinite u svim pojedinostima.

13 Tužilaštvo u poslednjem trenutku pokušava da iskonstruiše
14 ono što im odgovara, broj kuća u kojima su ljudi bili
15 zatvoreni i pokušavaju da uklope svedočenja svedoka, tako da
16 dobiju nekakvu koherentnu celinu. Ali, takve celine prosto
17 nema, jer se njihovi iskazi ne uklapaju jedan u drugi. Može li
18 Tužilaštvo da nam objasni kako je moguće da je Svedok 1679
19 navodno već bio u štali i video navodnu žrtvu ubistva, a
20 navodna žrtva ubistva dovedena je tu kasnije od Svedoka 1679.

21 Da je Tužilaštvo imalo na umu više kuća, onda bi Odbrana
22 imala priliku da i druge ljude ispita o tome, da obavi sa
23 njima razgovor. Ljude koji su koristili te kuće. Bar bi smo
24 sproveli istragu. Što se Odbrane tiče, trebalo bi ponovo
25 saslušati svedoke koji su svedočili, kako bi smo makar mogli

1 da utvrdimo koje su od tih kuća možda koristili neki drugi
2 ljudi.

3 Odbrana bi u tom slučaju imala priliku da i potraži te
4 druge ljude, koji su možda boravili u tim kućama, ako je u
5 njima uopšte nekoga bilo. Mi to nismo učinili, jer smo se
6 usredsredili na ovu jednu jedinu kuću, o kojoj su govorili svi
7 svedoci. Naša istraga u ovom slučaju, izgledala bi drugačije.

8 Odbrana je pronašla ljude koji su bili na licu mesta, ali
9 ne nužno u kućama označenim brojevima 4A i 5. Prosto zato što
10 kao i Sudija za prethodni postupak i kao što su i sami svedoci
11 rekli, svaki put smo usmerili pažnju na ono što su navodili
12 svedoci. Takav tok događaja za posledicu, u svakom slučaju ima
13 nepravično suđenje, a optuženi ima pravo na pravično suđenje.

14 Da odjednom, nedelju dana pre kraja suđenja se -- promeni
15 raspored kuća u kojima su navodno ljudi bili zatvoreni, nije
16 pravično i nije fer prema optuženom, prema Odbrani i istragama
17 Odbrane. Mi smo našli ljude kao što su Teuta Hadri, Ibadete
18 Canolli, Selatin Krasniqi i Muhamet Ajeti. Oni su bili tamo na
19 terenu, na imanju u Zlašu. Radili su u odi. Neke od njih
20 dovodili su i bolesnike, odnosno pacijente tu, jer je to bilo
21 mesto gde je bilo moguće da se obave operacije.

22 Ali, mogli smo da pitamo i neke druge ljude, npr. gđu.
23 Humolli koja je bila na licu mesta ili ma koga drugog ko je
24 mogao da nam još nešto kaže o drugim kućama na imanju. Naš
25 stav je da su svedoci Tužilaštva u ovom predmetu, uopšte nisu

1 bili zatočeni na ovom imanju. To je bilo prosto nemoguće, jer
2 je tamo boravilo još mnogo ljudi, među kojima i interno
3 raseljena lica.

4 Ali, jedna stvar treba da bude jasna. Ukoliko Panel
5 zaista smatra da je prihvatljivo da Tužilaštvo promeni stav,
6 onda Odbrana želi ponovo da ispita svedoke Tužilaštva, kao i
7 da nam se odobri vreme da izvršimo istragu, ispitamo druga
8 lica koja možemo pronaći koja su bila na licu mesta i koja
9 možda mogu da nam daju neke informacije o upotrebi kuća
10 označenih brojevima 4A i 5.

11 Stav Odbrane je da se ne mogu menjati pravila igre, kada
12 je igra već na sredini. A, što se tiče Tužilaštva, Tužilaštvo
13 u tom smilsu ne može odjednom da promeni svoj stav ili osnovne
14 činjenice na osnovu kojih smo radili od samog početka. Moram
15 da dodam da je čak i Sudija za prethodni postupak bio obmanut
16 od strane Tužilašva, ako pogledamo njegovu odluku da potvrdi
17 optužnicu.

18 Ideja koju je on o tome imao, što možemo da vidimo u
19 formulaciji njegove odluke, jeste da je bila reč samo o jednoj
20 kući, a ne o više kuća. Tužilaštvo mora da postupa u skladu sa
21 standardima pravičnog suđenja i ljudskih prava. Oni ne mogu
22 svesno iznositi netačne izjave ili činjenice Specijalizovanim
23 Većima. I Odbrana smatra da su oni vrlo dobro znali i bilo im
24 je vrlo dobro poznato kada su izvodili svoju argumentaciju,
25 kakve su bile činjenice koje su im prvobitno bile iznete i da

1 su one suštinski različite od toga kako su in oni predstavili.
2 Na osnovu argumenata koje smo izneli u ovom delu naše završne
3 reči, mi verujemo da je optužnica u svom potvrđenom obliku
4 pretpostavlja da je postojala samo jedna kuća u kojoj su ljudi
5 bili zatvoreni i držani.

6 Žrtve koje su identifikovale Saliha Mustafu.

7 Svedoci 3594 i 4669, ova dva svedoka niti su videli
8 Saliha Mustafu kada su bili u Zlašu, niti je Salih Mustafa bio
9 prisutan kada je sa njima obavljen razgovor, niti kada je
10 pretučen Svedok 4669. Na osnovu iskaza Svedoka 1679 ne može se
11 dokazati da onog dana kada je svedok uhapšen, komandant koji
12 se predstavio kao komandant Cali, da komandant koji je
13 ispitivao svedoka se predstavio kao komandant Cali i da je
14 svedok video Saliha Mustafu, oprostite -- Počeću ponovo.

15 Na osnovu iskaza Svedoka 1679 ne može se dokazati da onog
16 dana kada je uhapšen svedok, komandant koji je ispitivao
17 svedoka se predstavio kao komandant Cali i da je svedok video
18 Saliha Mustafu dok je bio u Zlašu.

19 Citiram dokument 00417-A02, stranica 8. To je ELMO
20 dokument:

21 "Kada je upitan, on je rekao, On nije znao ko je bio
22 komandant. Saznao je nadimak od drugih zatočenika i tako su
23 ljudi se međusobno obraćali. Seća se da je bilo puno ljudi iz
24 specijalne jedinice u blizini zgrade i da su imali crne
25 uniforme. Subjektat navodi da je sedmorica ili osmorica njih,

1 uključujući komandanta, učestovalo u mučenju u različitim
2 trenucima."

3 Na pitanje Tužilaštva, na stranici 868 svedočenja ovog
4 svedoka, to je bilo 4. oktobra:

5 "Da li ste čuli da su drugi vojnici se obraćali
6 komandantu na neki drugi način?"

7 Svedok je rekao:

8 "Ne. Samo kao komandantu. Čuo sam jednog vojnika kako
9 kaže komandante. I onda su doveli tog mladića ovde. A, onda
10 sam kasnije saznao da je bio komandant."

11 Tužilac je onda pitao:

12 "Šta hoćete reći? Šta hoćete reći? Saznao sam kasnije da
13 je bio komandant."

14 Svedok je odgovorio:

15 "Znao sam -- da sam odveden pred komandanta, ali njegovo
16 ime tada nisam znao. On se nije predstavio. Samo sam odveden
17 pred njega."

18 Uprkos činjenici -- da je Svedok 1679 više nego jasan da
19 kada je uhapšen i odveden pred komandanta, komandant mu se
20 nije predstavio svojim imenom. I onda Tužilac nastavlja sa
21 pitanjima o tome, na stranici 873 zvaničnog transkripta, od 4.
22 oktobra. Pitanje je:

23 "Da li znate, nakon što su vas odveli u tu zgradu, u tu
24 prostoriju, komandant se predstavio kao komandant Cali?"

25 Svedok kaže:

Specijalizovana veća za Kosovo - Osnovni Sud

Završne reči (Javna sednica)

Strana 41

1 -- "Tada sam znao da je taj čovek komandant Cali i čuo
2 sam da mu se drugi saborci obraćaju sa Cali. Znao sam da je
3 taj čovek bio komandant Cali."

4 Dakle, svedok u svom vlastitom odgovoru potvrđuje
5 činjenicu da ni u jednom trenutku se komandant u toj
6 prostoriji nije njemu predstavio kao komandant Cali.

7 Svedočenje Svedoka 3593.

8 -- Svedočenje tog svedoka ne pokazuje da je svedok
9 prepoznao Saliha Mustafu, odnosno Calija u vremenu kada je
10 bio u Zlašu. Svedok 3593, tokom svedočenja na pretresu 20.
11 septembra je izjavio -- da ga nije prepoznao i da nije imao
12 mogućnost da prepozna osobu koja ga je tukla, zato što mu je
13 glava bila prekrivena vrećom. Svedok je čak rekao da nije
14 video ni odeću lica koja su ga tukla, budući da je bilo veoma
15 mračno i da su nameravali da koriste baterijske lampe.

16 Svedok je rekao da niko od njih nije imao kapu na glavi.
17 Svedok je smatrao da je optuženi jedina osoba koja je imala
18 crvenu kapu, iako u tom trenutku ništa nije video, tako da
19 nije video da li je ta osoba imala crvenu kapu ili ne. Na
20 stranici 413. Takođe nije ni čuo da su prisutni jedni druge
21 oslovljavali nekim imenom. Svedok -- u svakom slučaju nije čuo
22 da je neko izdao neko naređenje ili uputstvo o tome šta treba
23 da se radi, niti da se neko obratio osobi koja je uprla
24 revolver u njegovu glavu. To je na stranici 414 transkripta.
25 Svedok je rekao:

1 "Bio je u uniformi. Imao je crvenu kapu. Ako ga danas
2 vidim, ja ga neću prepoznati. Ja ne mogu da ga prepoznam, zato
3 što me on ne interesuje. I nadam se da tog čoveka nikada više
4 neću videti u svom životu."

5 Kada je tučen, svedok nije čuo da je njega neko oslovio
6 imenom ili nadimkom. Stranica 426 transkripta. Svedok je
7 izjavio da kada su ga tukli i prvi i drugi put, oba puta u
8 Zlašu, nije čuo da mu se neko obratio kao "komandantu." Po
9 rečima svedoka, drugi su mu kasnije rekli da je optuženi bio
10 na toj lokaciji gde je bio zatočen i da je on tamo bio glavni.
11 To je stranica 427 transkripta.

12 Svedok je rekao da prilikom prvog premlaćivanja niko nije
13 izdao bilo kakvo naređenje, niti je svedok tokom drugog
14 premlaćivanja čuo da je čuo osobu koja ima crvenu kapu i koja
15 je imala bejzbol palicu, da je izdavala bilo kakva naređenja.
16 To je stranica 430 transkripta.

17 A, na pitanje Predsedavajućeg Sudije:

18 "Da li su vojnici nosili maske, u mestu gde ste bili
19 zatočeni?"

20 Svedok je rekao: "Ne."

21 Pored toga svedoku je predložena izjava SPOE00127751 do
22 SPOE00127752 i rekao je:

23 "Ja ne poričem izjavu. Moguće je da sam to rekao, ali
24 ponavljam ja ne mislim da je imao masku. Ja nisam mogao da
25 vidim, ali mislim da nije imao masku."

1 Predsedavajući Sudija je dalje na stranici 678

2 transkripta pitao svedoka:

3 "Da, ali tada, dakle u vreme to je godina koju sam
4 maločas citirao, dakle kada je data ona izjava, vi ste rekli
5 ne znam, ne znam ko je bio glavni. Moje pitanje je zašto niste
6 tada rekli ime koje ste čuli mesec dana nakon što ste
7 pušteni?"

8 Svedok na stranici 679 transkripta je rekao:

9 "Pa, bože zaista ne znam zašto ga nisam pomenuo. Da li
10 sam ga zaboravio, jer čak i ako me pitate šta sam juče
11 izjavio, može biti da sam zaboravio. Ja sam dve stotine puta
12 upitan u vezi sa istom stvari, ali kao što sam rekao ja sam
13 saznao ko je bila osoba koja je bila tamo, mesec dana nakon
14 što sam pušten."

15 Predsedavajući Sudija na stranici 680 transkripta ponovo
16 pita: "Možda ste zaboravili da im kažete istinu. Da li je to
17 ono što hoćete da kažete?" -- "Dakle da niste rekli istinu u
18 to vreme kada ste davali izjavu?"

19 A, svedok je rekao:

20 "Da. da."

21 Svedok je dalje rekao:

22 "Nije bilo potrebe da ne govorim istinu. Ali ponavljam,
23 ja sam možda tada zaboravio, a onda sam se prisetio da sam to
24 video, da sam utvrdio identitet te osobe mesec dana kasnije."

25 Predsedavajući Sudija, stranica 680 transkripta, pita

1 svedoka:

2 "Ali, vama je eksplicitno postavljeno pitanje. I kada ste
3 rekli 'Ne, ne sećam se, ne znam.' Niste rekli, 'Ne sećam se.'
4 Oprostite, rekli ste 'Ne znam.' U redu. Da li može biti da ste
5 se plašili da im kažete istinu?"

6 Svedok je rekao:

7 "Ne. Nije bilo razloga da ih se plašim. Nije bilo
8 razloga. Ovde sam došao da vam kažem istinu, a ne da lažem."

9 I na kraju, na stranici 681 transkripta, Predsedavajući
10 Sudija pita svedoka:

11 "Ali, da li možete shvatiti -- da mi želimo kao Panel da
12 shvatimo zašto ste u jednom trenutku rekli jednu stvar, a onda
13 kasnije jednu drugu stvar?"

14 Svedok je na to rekao:

15 "To se može desiti samo kada nešto zaboravite ili kada ne
16 znate ili kada se napravi greška."

17 I poslednje pitanje --

18 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Nije uključio
19 mikrofon] [Prevod] Jedanest je sati i sada je vreme za pauzu.
20 Koje su teme, o kojima želite još da govorite?

21 G. VON BONE: [Prevod] Odgovori na pitanja, na četiri
22 pitanja. Odgovori na pitanja Panela. To je sve. Za to mi treba
23 10 minuta.

24 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] Da, ali
25 moramo poštovati vreme za pauzu i samo kada je neophodno

1 radimo duže, ali imamo ceo dan pred sobom.

2 Sada ćemo imati pauzu pola sata i nastavljamo sa radom u
3 11:30h.

4 G. VON BONE: [Prevod] Puno vam hvala, Časni Sude.

5 --- Pauza u 11:02h

6 --- Nastavak sa radom u 11:31h

7 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] Pozdravljam
8 vas, g. Branioče. Pre nego što vam dam reč, samo da vidim da
9 li su svi u istom sastavu.

10 Tužilaštvo.

11 G. MICHALCZUK: [Prevod] Gotovo smo u istom sastavu. G.
12 Jask Smith nije sa nama sada, ali nadam se da će nam se uskoro
13 pridružiti.

14 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] Hvala. Vidim
15 da je Zastupnik žrtava, da imate isti tim.

16 GĐA. PUES: [Prevod] Da, Časni Sude.

17 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] Isto važi i
18 za tim Odbrane. Vidim da je Specijalizovani Tužilac doša.

19 I g. Mustafa nas prati preko video veze.

20 G. Branioče, imate reč. Možete nastaviti.

21 G. VON BONE: [Prevod] Puno hvala, Časni Sude. Sada
22 prelazimo na pitanja Panela, iz podneska 471.

23 Prvo pitanje Panela je: Da li je Panel u obavezi da
24 primeni kasniji, blaži opseg kazne za krivično delo predviđeno
25 kosovskim zakonom ili formulacija "treba da uzme u obzir,"

Specijalizovana veća za Kosovo - Osnovni Sud

Završne reči (Javna sednica)

Strana 46

1 sugeriše da Panel samo treba to da shvati kao smernicom, kada
2 uzima u obzir kasnije i blažu opseg kazne?

3 Odbrana smatra da je Panel u obavezi da primeni -- svaku
4 kasnije donetu -- kaznu predviđenu kosovskim zakonom.
5 Formulacija čak i u tom kontekstu "treba da uzme u obzir,"
6 jednostavno znači da je to imperativ. Drugim rečima,
7 formulacija bi bila, "može da uzme u obzir." Dakle, "treba da
8 uzme u obzir" ima imperativni karakter. Uzeti u obzir, nije
9 nešto što može biti prenebregnuto kada se kaže "može" ili "ne
10 može" da se uzme u obzir. Dakle, "treba" znači da postoji
11 obaveza da se to učini.

12 Specijalizovana Veća Kosova su nacionalni sud. To nije
13 međunarodni sud. Nije zasnovan kao neka multilateralna
14 organizacija koja je osnovala ovaj Sud. Veća potpadaju pod
15 kosovski zakon. Skupština Republike Kosovo, na osnovu člana
16 65(1) Ustava Kosova je odobrila Zakon o Specijalizovanim
17 Većima.

18 Specijalizovana Veća delaju unutar pravosudnog sistema
19 Kosova. Stoga je logično da, kada kosovski sud rešava neki
20 predmet, taj sud ne može da ne uzme u obzir zakone koji se
21 primenjuju na Kosovu.

22 Zatim, odgovor na drugo pitanje.

23 Član 44(2) (b) govori o -- eventualno kasnijem blažem --
24 opsegu kazne za krivično delo predviđeno kosovskim zakonom.
25 Pitanje je: U slučaju da je optuženi oglašen krivim za

1 krivično delo koje nije predviđeno kosovskim zakonom, već --
2 je samo predviđeno međunarodnim običajnim pravom, -- na koje
3 drugo merodavno pravo Panel treba da se pozove, prilikom
4 utvrđivanja toga da li postoji blaža kazna za dato krivično
5 delo?

6 Odbrana smatra da Panel treba -- da se služi zakonom
7 zemlje koja je tada postojala u -- vreme na koje se odnosi
8 optužnica. Budući da zakon na toj teritoriji još uvek nije bio
9 zamenjen kosovskim zakonom, to znači da je zakon koji je tada
10 važio bio Krivični zakon SFRJ.

11 Osim toga, Krivični zakon SFRJ, koji je primenjivan na
12 Kosovu je zakon iz 1977. godine, a to je Krivični zakon
13 Socijalističke Autonomne Pokrajine Kosovo iz 1977. godine i on
14 je bio na snazi tokom vremenskog perioda optužnice. Da li je
15 taj zakon još uvek bio na snazi je nerelvantan, budući da je
16 taj zakon SFRJ primenjivan za određivanje kazne.

17 Prilikom određivanja kazne, Član 6 ovog zakona razmatra
18 svrhu kazne. U prvom stavu tog člana, stoji sledeće:

19 "Cilj kazne -- se postiže izvršavanjem kazne shodno
20 Krivičnom zakonu SFRJ."

21 Odbrana smatra da su smernice o odmeravanju kazne one
22 koje se navode u stavu 1 jugoslovenskog Krivičnog zakona.
23 Odbrana prema tome smatra, da u predmetno vreme krivično delo
24 proizvoljnog lišavanja slobode -- nije postojalo u --
25 kosovskom zakonu, koje je zapravo u to vreme bio zakon SFRJ.

1 -- Ukoliko krivično delo nije bilo predviđeno zakonom,
2 onda ne može postojati ni kazna. Koncept *nulla poena sine*
3 *lege*, dakle nema kazne bez zakona je naravno od važnosti u
4 ovom kontekstu. To je opšte načelo krivičnog prava.

5 Pravo zemlje u vreme kada su navodno izvršene radnje je
6 bio -- Krivični zakon SFRJ, koji je primenjivan na Kosovu -- i
7 to je zakon iz 1977. Član 142 opisuje krivična dela protiv
8 čovečnosti i međunarodnog prava. Tu se govori o protvpravnom
9 hapšenju i zatočenju i predviđa se kazna od najmanje 5 godina
10 ili smrtna kazna.

11 -- Možemo se zapitati da li civilno stanovništvo
12 predviđeno u Članu 142 jeste civilno stanovništvo
13 neprijatelja. U slučaju okupirajuće sile Srbije, kao što to
14 stoji u Članu 4 Ženevske Konvencije. A, o tome smo danas već
15 govorili. Niko od civila u ovom predmetu nije bio Srbin.

16 Ljudi koji su bili zatočeni u ovom predmetu su bili sa
17 Kosova, odnosno to je bilo stanovništvo SFRJ. Navodna krivična
18 dela su se odigrala na teritoriji današnjeg Kosova ili na
19 teritoriji Jugoslavije. I stoga, dati civili su jednostavno
20 bili u vlastitoj zemlji. Ali, u članu očigledno se nastoji da
21 se zaštiti civilno stanovništvo od neprijatelja. Ženevske
22 Konvencije, uopšteno gledano su osmišljenje kako za oružane
23 sukobe međunarodnog karaktera i oružane sukobe nemeđunarodnog
24 karaktera. Te konvencije podrazumevaju da u sukobu postoje dve
25 ili više strana u sukobu.

1 Zajednički Član 3 Ženevskih Konvencija -- se odnosi na
2 stranu u sukobu i njime se zabranjuju određena dela protiv
3 civilnog stanovništva, od strane neprijatelja. Kao što je
4 ranije rečeno, SFRJ je u to vreme bila u sukobu sa NATO
5 paktom. Civili u ovom predmetu nisu bili zaštićeni, budući da
6 su oni bili državljani te zemlje.

7 Pored toga, želim da dodam da možda u dva slučaja za
8 -- 4669 i 1679, radi se o licima koja su prošla obuku. Jedno
9 od njih je i završilo obuku, kako je rekao. To je 4669. Dakle,
10 kada je u pitanju status ovih lica, možemo se pitati da li su
11 oni spadali u zaštićenu grupu po Zajedničkom Članu 3 Ženevskih
12 Konvencija.

13 Ja sada želim da saopštim naš odgovor na pitanje broj 3.

14 Pitanje glasi: Na osnovu Člana 44(2)(c) Zakona u kakvim
15 okolnostima bi se radnja ili propust koja je predstavljala
16 krivično delo prema opštim principima međunarodnog zakona
17 priznatog od strane civilizovanih zemalja, bila pod uticajem
18 primene stava 2(a) i (b) Člana 44 Zakona.

19 Odbrana smatra da -- za Panel primena Člana 44(2) ne
20 omogućava da Sud bira iz njega šta želi, a da odbaci ono što
21 ne želi. Dakle, ne može se iz Stava (2)(a), (b) i (c)
22 jednostavno nasumice birati onaj deo koji se Sudu dopada.
23 Takvo tumačenje bi bilo potpuno nasumično, a optuženi mora da
24 zna na čemu se -- optužbe protiv njega temelje i na osnovu
25 toga, na osnovu čega je izrečena kazna.

1 Specijalizovana Veća Kosova su nacionalni sud, nacionalni
2 sud Kosova. Specijalizovana Veća nisu bilo kakav *ad hoc* sud
3 ili MKSJ koji ima odgovarajuću nadležnosti. MKSJ se ne može
4 porediti sa Specijalizovanim Većima Kosova. Zakon
5 Specijalizovanih Veća, bez obzira što je *lex specialis* je
6 nacionalni zakon. Prema tome, ne može da bude slučaj da se
7 Specijalistička Veća povremeno pozivaju na taj zakon, već je
8 to jedan obavezni pravni instrument.

9 Možemo ovo videti i u Članu 44 Zakona. Član 44 Zakona,
10 stav 2 određuje da se mora primeniti podpasus (a). U tim
11 podstavovima (b) i (c) su povezani i glase tako da poslednja
12 reč u podstavu (b) je reč "and" "i" što znači da se (b) i (c)
13 moraju primeniti zajedno. A, stav (2) stoji sam za sebe.

14 Bez obzira na to, podstavovi (a) i (b) se primenjuju
15 zajedno, jedan sa drugim i onda se *lex mitiore* može primeniti
16 onako kako je to predviđeno Članom 15 Međunarodne Povelje o
17 građanskim i političkim pravima, iz Člana 15, a to glasi:

18 "Niko se neće smatrati krivim za krivično delo na osnovu
19 radnje ili propusta, koja nije bila uvedena kao krivično delo
20 po nacionalnom i međunarodnom pravu u vreme kada je izvršeno,
21 niti se može izreći teža kazna, kada je kazna važeća u vreme
22 kada je izvršeno krivično delo, bila važeća. Dakle, nakon što
23 se izvrši krivično delo, zakon predviđa da se izrekne blaža
24 kazna, što ide u prilog ili u korist optuženom."

25 Dakle, to je princip *lex mitior*.

1 Odbrana smatra da što se tiče Člana 44, stava (2) i
2 podstava (a), da je to jasno samo po sebi. Podstavovi (b) i
3 (c) se moraju primeniti jedan sa drugim i to je jasno u
4 formulaciji. Pošto su Specijalizovana Veća Kosova nacionalni
5 sud, onda logično sledi da je primenjiv podstav (a). Prema
6 tome, logično je da je ovde na snazi princip, da nacionalno
7 pravo Kosova ima primat kada su u pitanju izricanja kazne za
8 određena krivična dela, u skladu sa opštim zakonskim
9 principima.

10 Dakle, prema tome, Član 42, podstav (c), nije član koji
11 stoji sam za sebe, već se on mora primeniti u kombinaciji sa
12 podstavom (b).

13 Časni Sude, mi sada prelazimo na četvrto pitanje.

14 Odbrana smatra da na osnovu Člana 44(2) (b) Zakona, Panel
15 je dužan da primeni ovaj član kada odvažne kaznu i isto tako je
16 dužan da uzme u obzir opseg predviđen blažim kaznama i da
17 sprovede Član 38 Krivičnog zakona Jugoslavije iz 1976. i sve
18 njegove paragrafe, od paragrafa 1 do 6.

19 Na osnovu odredbi Člana 44(2) (b) Zakona, Panel je takođe
20 dužan da sprovede Član 41, stavovi 1 do 3 Zakona SFRJ, kada je
21 u pitanju odmeravanje kazne. Govorimo o opštim pravilima -- za
22 odmeravanje kazne. Zatim, Član 42, stav 1, podstav 1 do 2,
23 smanjenje kazne -- zakona SFRJ; Član 43, stavovi 1 do 3, način
24 smanjivanja kazne zakona SFRJ i na kraju Član 48, stavovi 1 do
25 6, kada dolazi do nekoliko krivičnih dela, zakona SFRJ.

1 Časni Sude, poslednja opaska u našim usmenim agrumentima
2 u vezi izricanja kazne je sledeća.

3 Tužilaštvo traži kaznu od 35 godina zatvora za g. Saliha
4 Mustafu.

5 Odbrana smatra da ga treba osloboditi svih optužbi. On
6 nikada nije izvršio ni jedan zločin. Umesto toga, on je stavio
7 svoj život -- u opasnost, u korist brojnih ljudi dok je služio
8 krajnjem cilju, koji je nešto za sve narode Kosova, tj.
9 nezavisnost za ljude koji već dugo žude za samoopredeljenjem.

10 G. Mustafa je u jako teškim okolnostima preživljavao svoj
11 pritvor i tokom pritvora nikada nije prekršio ni jedan nalog
12 Panela. Kontakt sa njegovom familijom je jako težak, međutim
13 on je strpljivo [BRISANO]
14 [BRISANO]
15 Dakle, on nikada nije prekršio ni jedan nalog.

16 G. Mustafa žali i žao mu je svih žrtava. Međutim, on nije
17 odgovoran za njihovu bol i patnju.

18 G. Mustafa poriče da je izvršio -- ijedno od krivičnih
19 dela iz optužnice i to je njegovo pravo. Posledica takvog
20 njegovog stava je u stvari da on nema nikakvu odgovornost za
21 ono što su žrtve propatile. Dakle, ako se ne poštuju njegova
22 prava, to bi značilo da pretpostavka nevinosti nema nikakvu
23 vrednost, ako se zaključci izvode iz stava optuženog.

24 G. Mustafa je u pritvoru od septembra 2020. On je otac,
25 suprug. Odbrana traži da se on oslobodi svih optužbi. I g.

1 Mustafu treba pustiti što pre.

2 Želim da naglasim da Odbrana, a ja se sada obraćam
3 Tužilaštvu, nikada nije htela da kaže niti da je došla do
4 zaključka da žrtve koje su dale iskaz u ovom predmetu su
5 izmislile, kao što nam je Tužilaštvo stavilo na teret u svojoj
6 izjavi. Mi to nismo uradili. Nikada to ne bi smo uradili.
7 Prema tome, pogrešno je uopšte i sugerisati da je Odbrana tako
8 nešto uradila.

9 Stav Odbrane je različit Časni Sude i mi imamo različita
10 mišljenja u vezi mesta krivičnih dela i navodnih krivičnih
11 dela -- i oko toga da li je g. Mustafa imao ikakve veze sa
12 mestom gde su možda ljudi bili zatočeni i bili izloženi
13 povredama i propatili.

14 Dakle, u ovom slučaju ja mislim da je Tužilaštvo da nije u
15 pravu kada je to reklo u vezi stava Odbrane.

16 Rešavanje u predmetima kao što je ovaj, sigurno nije
17 lako. Pravda naravno ne može da se temelji na emocijama ili
18 sentimentalnosti ili saosećanju. Iskustva, bez obzira koliko
19 su bolna i koliko su predočena u izjavama, možda mogu da
20 zamute razum prilikom rešavanja i prosuđivanja -- o
21 činjenicama. Ali, na kraju Sud mora da donese svoju presudu,
22 na osnovu verovatnoće. Pravda znači da se ta odluka mora
23 doneti bez ijednog tračka sumnje. Dakle, -- van razumne
24 sumnje, optužbe se moraju dokazati. I prema tome, moraju se
25 staviti na probu svi dokazi. Moraju se staviti na probu od

1 strane Tužilaštva, od strane Odbrane, od strane Panela. Moraju
2 se pažljivo razmatrati bez emocija i sentimentalnosti. Dakle,
3 to je zadatak svake strane u postupku. Pored toga, mora da se
4 primeni zakon i mora postojati uverenje da je optuženi zaista
5 i izvršio ono za šta se tereti u optužnici. Tek onda možemo
6 verovati da je pravda ispoštovana. Časni Sude, ja ovim
7 završavam naše usmene argumente. Zahvaljujemo, Panelu i drugim
8 stranama koje su učestvovala u ovom postupku.

9 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] Zahvaljujem.
10 E, da vidimo šta ćemo sada. Sledeće ćemo dati priliku
11 Tužilaštvu da odgovori, a zatim ćemo dati reč Zastupniku
12 žrtava. Pitam Tužioca, da li je spreman da počne?

13 G. MICHALCZUK: [Prevod] Da, Časni Sude, spremni smo.

14 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] U redu. Ja
15 vam dajem reč. Radićemo do 13:00h, a onda ćemo ići na pauzu od
16 sat i po, pa ćemo ponovo nastaviti.

17 G. MICHALCZUK: [Prevod] Časni Sude, hvala na mogućnosti
18 da damo kratak odgovor.

19 Na početku, priikom ocenjivanja verodostojnosti svedoka,
20 bez obzira da li je to svedok Odbrane ili Tužilaštva, mora se
21 razmotriti ključni element, a to je motivacija svedoka. Koja
22 je bila motivacija svedoka pri davanju iskaza?

23 Što se tiče većine -- svedoka Odbrane, ovo pitanje je
24 rešio sam Sud, time što je postavio jedno jednostavno pitanje.
25 Ako je saopštavanje istine ovom Sudu značilo otkrivanje nečega

1 što ne bi bilo u prilog i u interesu Saliha Mustafe, -- da li
2 bi oni to ipak uradili?

3 Kada je u pitanju Brahim Mehmetaj Bimi, lojalni zamenik
4 optuženog, dakle poštovanje te obaveze da kaže istinu pred
5 Sudom znači da bi morao da prizna nešto što ne bi bilo od
6 pomoći optuženom. Da li bi oni to još uvek uradili?

7 Selatin Krasniqi, Muhamet Ajeti, Shyti, vojnici koji su
8 služili pod komandom optuženog, da kada bi znali da bi
9 saopštavanjem istine naškodili odbrani optuženog, da li bi još
10 uvek rekli tu istinu?

11 Dokazi u ovom predmetu su nesumnjivi, Časni Sude. Oni bi
12 i jesu rekli šta god je bilo potrebno da pomognu svom
13 prijatelju i ratnom saborcu, optuženom. Motivacije svedoka
14 Odbrane, koji su bivši saborci optuženog su veoma drugačiji od
15 onoga što su rekle žrtve u ovom predmetu, čiji jedini interes
16 bio da se oni koji su odgovorni za njihovo mučenje, konačno
17 posle 23 godine privedu pravdi.

18 Imajte u vidu Časni Sude, da je potrebno da žrtve svedoče
19 protiv komandanta OVK.

20 Dakle, ova bitna razlika u motivaciji, verodostojnosti
21 između žrtava i bivših saboraca optuženog je najupečatljiviji
22 ako pogledamo pitanje o tome da li su oni bili zatočeni na
23 imanju na Zlašu ili ne. Dakle, žrtve su vam ispričale svoje
24 lične priče. Dali su iskaze o zamislivo brutalnim stvarima --
25 kojima su bili izloženi na imanju. Bili su čak i uplašeni i

1 svedoci koji nisu hteli da sarađuju, kao npr. 3594. Oni su
2 priznali da su bili zatočeni na ovom imanju, sa nekoliko
3 drugih zatočenika.

4 Dakle, svedoci Odbrane su žustro porekli da su na imanju
5 bili zatočeni ikakvi zatvorenici.

6 Dakle ili ove žrtve ili ovi svedoci Odbrane, vama Časni
7 Sude nisu rekli istinu. Neko je lagao. Neko ko ne poštuje
8 obavezu da kaže istinu pred ovim Sudom.

9 Dakle, ne samo da je svaka žrtva verodostojna ispričala
10 svoju ličnu priču o zatočeništvu na imanju u Zlašu. Njihove
11 priče su bile potkrepljenje iskazima jedni drugih, kao i
12 nezavisnim dokazima, kao što je npr. spisak zatočenika. A,
13 bilo bi jednostavno nemoguće postići takav stepen
14 potkrepljenja, da su oni jednostavno izmislili priče o
15 zatočenju i mučenju ni iz čega.

16 S druge strane, imamo bivše saborce optuženog, kao g.
17 Selatin Krasniqi, koji su napustili štalu gde su izostavili
18 štalu gde su žrtve bile mučene i svoje skice imanja koji
19 sasvim zgodno nisu videli Muhameta Ajetija tamo i iako je g.
20 Ajeti lično priznao da je bio tamo. Oni su sasvim zgodno
21 propustili da spomenu da je i optuženi bio među rukovodstvom
22 OVK, i koji su tvrdili da on nije znao u kojoj se jedinici OVK
23 nalazi, sve dok 17. aprila pred kraj vremena obuhvaćenog
24 optužnicom.

25 Mogu i da citiram svedočenje Selatina Krasniqija pred

1 ovim Sudom od 21. aprila 2022., što je na strani 3594.

2 Pa, Časni Sude, na vama je da utvrdite i odredite kome
3 ćete verovati.

4 Časni Sude, pre nego što nastavim, osvrnuću se na to što
5 je Odbrana danas iznela određene navode protiv Tužilaštva,
6 tvrdeći bez ikakvog merituma, da je Tužilaštvo promenilo svoj
7 stav u toku predmeta u vezi sa zatvorenima i mestom gde su
8 oni bili zatvoreni na imanju u Zlašu i da je time Tužilaštvo
9 suštinski obmanulo ne samo Odbranu, već takođe i Časno Sudsko
10 veće, a pre toga i Sudiju za prethodni postupak.

11 Časni Sude, ništa međutim nije dalje od istine. U vezi sa
12 tim pitanjem, svedoci Tužilaštva dosledno su svedočili o mestu
13 gde su bili zatvoreni kako u izjavama koje su u prepretnoj
14 fazi postupka dale Tužilaštvu, tako i u svojim iskazima pred
15 Sudom kada su svedočili u sudnici. Odbrana je imala pristup
16 svim tim izjavama, svim tim svedočenjima, a takođe je imala
17 prilike i da čuje iskaze svedoka. Dakle, tokom celog postupka,
18 oni su imali pristup ovim izjavama datim Tužilaštvu. To je
19 trajalo više meseci.

20 Naš stav u vezi sa ovim pitanjima, jasno je iznet u našim
21 izjašenjima. Pre svega u prepretnom podnesku Tužilaštva,
22 naveli smo da su sve žrtve držane na mestu koje nazivamo
23 'imanje u Zlašu' koje je služilo kao zatvor. I nikada nismo
24 tvrdili da je bila neka ili jedna i samo jedna konkretna kuća
25 u kojoj su oni bili zatvoreni.

1 Kasnije, u našem završnom podnesku, takođe smo sasvim
2 jasno izneli gde su žrtve bile zatvorene na imanju u Zlašu
3 koje je služilo kao zatvor i najzad smo jasno izneli svoj stav
4 kada smo odgovarali na odluku Časnog Suda u vezi sa konkretnim
5 objektima i zgradama na imanju u Zlašu koje je služilo kao
6 zatvor i gde su žrtve bile zatvorene. A Odbrana je takođe
7 dobila primerak tog podneska. Tako da bi trebalo da bude jasno
8 o čemu se ovde govori.

9 Pomenut je i jedan konkretni argument u vezi sa svedokom
10 broj 4669. Taj svedok svedočio je ovde u sudnici o kući u
11 kojoj su ga držali. On je isto to rekao i u izjavi datoj
12 Tužilaštvu nekoliko meseci pre suđenja.

13 Tako da verujemo, Časni Sude, da Tužilaštvo nije
14 promenilo svoj stav kada je reč o objektima u kojima su žrtve
15 u ovom predmetu bile zatvorene i prosto je neiskreno od
16 zastupnika Odbrane da tvrdi nešto drugo.

17 Da se sada osvrnemo i na alibi koji Odbrana iznosi samo
18 kratko. U stvari, uopšte ne može biti reči o nekom alibiju, da
19 se tvrdi da je optuženi bio u nekoj drugoj državi, npr. u
20 Albaniji, Crnoj Gori, Srbiji ili možda Švajcarskoj, pa da zbog
21 toga nije mogao da poćini krivićno dela koja mu se stavljaju
22 na teret. To bi bilo nešto drugo. To bi zaista bio nekakav
23 alibi.

24 U ovom slučaju, svedoci Odbrane prosto su potvrdili da je
25 optuženi bio ili u Zlašu ili u njegovoj okolini tokom ćitavog

1 perioda na koji se odnosi optužnica. Kada nije bio prisutan,
2 optuženi je imao pristup automobilu, a najdalja udaljenost na
3 kojoj-- za koju su svedoci Odbrane tvrdili da je optuženi bio
4 tamo u periodu od 1. Do 18. aprila 1999., je selo Barilevo
5 koje se nalazi svega 31 kilometar udaljeno od Zlaša. Samo 31
6 kilometar.

7 Časni Sude, time što je imao vozila na raspolaganju,
8 optuženi je mogao da pređe tu razdaljinu u kratkom vremenskom
9 roku.

10 Kada je reč o razdaljini između Zlaša i Barileva, tačno
11 je da ni jedan svedok nije konkretno naveo kolika je
12 razdaljina između te dve lokacije, ali Sud takođe može primiti
13 k znanju činjenice koje su svima dostupne, a to je tako
14 navedeno u Članu 37(4) Zakona. Po *Google* mapama, Barilevo je,
15 ako se putuje drumom, udaljeno od Zlaša 31 kilometar, a isti
16 taj put već je postojao 1999. godine.

17 Dakle, da rezimiramo kada je reč o argumentima koji se
18 odnose na alibi, Časni Sude. Odbrana nije zaista iznela
19 nikakav alibi ni u jednom vidu ili obliku, čak i ukoliko se
20 poveruje svim delovima svedočenja svedoka Odbrane.

21 Časni Sude, sada ću dati reč svom kolegi g. De Minicisu,
22 koji će nešto reći o jednom drugom aspektu u vezi sa kojim je
23 potrebna replika Tužilaštva.

24 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] U redu,
25 hvala, izvolite, imate reč, g. Tužioče.

1 G. DE MINICIS: [Prevod]

2 Časni Sude, Branilac je juče citirao svedočenje Svedoka
3 W4600 i pokazao fotografije i dijagrame, kako bi tvrdio da
4 svedok nije mogao da vidi optuženog na balkonu jedne kuće na
5 imanju. Kada mu je predao žrtvu koja je kasnije ubijena.

6 Ja bih zamolio da na ekranu prikažemo dokazni predmet
7 REG00-013.

8 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] Da, molim
9 Sudsku službenicu da nam to prikaže.

10 G. DE MINICIS: [Prevod] Hvala.

11 Časni Sude, ovo je slika koju je označio Svedok Odbrane,
12 Selatin Krasniqi, koja prikazuje imanje u Zlašu snimljeno iz
13 vazduha.

14 U suštini, Branilac je tvrdio da se sa kapije imanja,
15 koje je označeno sa brojem 9, Svedok 4600 nije mogao da vidi
16 Saliha Mustafu, u kući koja je označena brojevima 2 do 5.
17 Inače, u vreme kada je ova fotografija snimljena, ta je kuća
18 već bila srušena.

19 Oni tvrde da je između bila kuća pod brojem 7 i danas
20 zaprečavala vidik. To se može naći na strani 64 i 67
21 jučerašnjeg privremenog transkripta.

22 Međutim, to što je izneo Branilac je nepotpuno i
23 obmanjujuće, a istina je vrlo jednostavna. Svedok 4600 doveo
24 je žrtvu na imanje u Zlašu, ušao je u dvorište i sasvim je
25 jasno mogao da vidi kuću gde se optuženi Salih Mustafa nalazio

1 na balkonu. To ću sada pokušati da vam ilustrujem. Branilac je
2 naširoko citirao i svedočenje Svedoka 4600 u vezi sa ovim, ali
3 je izostavio ključni deo. U svom opisu, SvedokW4600, rekao je
4 sledeće na strani 728 od 23. septembra 2021.:

5 "Zaustavili smo se na kapiji. Ispred kapije, jedan vojnik
6 nam je otvorio kapiju. Ušli smo u dvorište".

7 Svedok 4600 ušao je kroz kapiju, što dodatno potkrepljuje
8 jedna pojedinost iz dokaznog predmeta koje smo takođe
9 prikazali tokom suđenja, ali da bih naveo referencu, reč je o
10 dokumentu REG00-004. Svedok je objasnio da su dve strelice
11 ispred kapije. Jedna izvan, koja pokazuje prostor ispred
12 kapije, a druga treba da predstavlja ulazak unutra, prolazak
13 kroz kapiju. To je na strani 731, od 23. septembra 2021.

14 U vreme svedočenja ovog svedoka. Taj svedok je, Časni
15 Sude, da pošto je isporučio zatvorenika, da je ostao najmanje
16 u Zlašu još nekoliko minuta i da je kratko razgovarao sa
17 Calijem. taj svedok je naveo da je Cali mogao da ga vidi sa
18 mesta na kome je stajao na strani 730 transkripta od istog
19 dana svedočenja.

20 Časni Sude, ako sada pogledate ovu sliku koja je na
21 ekranu i imanje, možete da vidite da iz dvorišta, iz
22 unutrašnjosti dvorišta sasvim jasno vidi ta kuća koja je
23 stajala na mestu gde su, koje je označeno brojevima 2 do 5. Za
24 svedoka koji je bio unutra u dvorištu, nije bio nikakav
25 problem da vidi Saliha Mustafu na balkonu te kuće. Pogotovu,

1 kako je sam Svedok 4600 posvedočio na strani 733, bila na
2 ponešto izdignutom terenu, u odnosu na kapiju imanja, tako da
3 je Svedok 4600 gledao naviše prema toj kući i balkonu.

4 Hoću samo da naglasim da kada je ovaj svedok svedočio,
5 Branilac nije doveo u pitanje njegov iskaz u vezi sa ovim
6 delom dokaza.

7 Braniočeva tvrdnja da svedok nije mogao da vidi g.
8 Mustafu na balkonu je prosto netačna, Časni Sude. njegovo
9 svedočenje o tome kako je isporučio žrtvu koja je kasnije
10 ubijena na imanju u Zlašu i da je tamo video Mustafu, je jasno
11 uverljivo, pouzdano i suštinski potkrepljeno drugim dokazima.

12 Svedok broj 4600, sasvim tačno je opisao razdaljinu sa
13 koje ga je Salih Mustafa pozdravio sa balkona, dok je on,
14 Svedok 4600 stajao u dvorištu. Na strani 729 transkripta od
15 23. septembra 2021., ovaj svedok procenio je da je ova
16 razdaljina bila 20 do 30 metara, što je izuzetno tačno i to
17 sudeći po merenjima koje je u dokaze ponudila sama Odbrana.

18 Zamoliću da na ekranu vidimo dokument DSM00388, što je
19 trodimenzionalni prikaz imanja koji je juče pokazala Odbrana.

20 Dok čekamo da se to pojavi na ekranu, Časni Sude, reći ću
21 da mislim da se ove razdaljine zasnivaju na još jednom
22 dokaznom predmetu, a to je DSM00035. Nije neophodno da ga
23 pokazujemo, ali mislim da su to iste te razdaljine.

24 Dakle, procena razdaljina zasniva se na tome. Kao što
25 možete da vidite, udaljenost koja je procenjena od donjeg

1 kraja imanja pa do vrha, iznosi 41 metar, a taj donji deo se
2 manje-više poklapa sa mestom gde se nalazila kapija.

3 Dakle, ako se uđe u dvorište i gleda ka ovom delu imanja
4 odn. ovoj kući koja je ovde označena kao porodična kuća,
5 procena od 30-tak metara je vrlo tačna kako ja tvrdim.

6 Opis koji je dao Svedok 4600 te kuće, takođe se poklapa
7 sa time kako sam Salih Mustafa opisuje kuću na imanju gde je
8 boravila BIA i gde je on boravio, a to je rekao u razgovoru
9 koje je Tužilaštvo sa njim obavilo. Svedok 4600 što je
10 zabeleženo na strani 732 transkripta, njegovog svedočenja od
11 23. septembra, posvedočio da je Mustafa stajao na balkonu, na
12 koje su izlazile 3 ili 4 prostorije.

13 Opisujući kuću u kojoj je spavao na imanju u Zlašu,
14 Mustafa je rekao da je bilo nekih troja vrata i jedna vrsta
15 terasa. To se može naći u dokumentu 06940--TR-ETET, osmi deo
16 strane 3 i 4.

17 Privodim kraju, Časni Sude, ali ću vas zamoliti da na
18 kratko pogledate samo kuću koja je nazvana porodičnom kućom na
19 ovoj slici. Odbrana je ponudila i bliži izgled te kuće.

20 Pa, ako bismo mogli da vidimo dokument DSM00393 na
21 ekranu, Časni Sude, molim vas.

22 Evo, to je kuća koju je Odbrana u prethodnom dokaznom
23 predmetu označila kao porodičnu kuću i Tužilaštvo tvrdi da je
24 Salih Mustafa tu stajao kada je Svedok 4600 doveo zatvorenika
25 na imanje i kada ga je Salih Mustafa video, pa su malo i

1 popričali odn. pozdravili se.

2 Zamoliću sada Sudsku službenicu, ako bismo mogli da
3 postavimo ovaj dokazni predmet uporedo sa dokaznim predmetom
4 označenim ERN REG00-005, a to je skica kuće koju je nacrtao
5 Svedok 4600.

6 Časni Sude, to je ta ista kuća.

7 Za razliku od onoga što je Branilac tvrdio, Svedok W4600
8 nije ovo izmislio. Da je izmišljao, on bi rekao da je susret
9 sa Salihom Mustafom bio neposredniji, jasniji. Na primer rekao
10 bi da je Salih Mustafa bio na samoj kapiji, ali on to nije
11 uradio. Nije ništa dodavao niti ulepšavao. Ispričao je šta se
12 dogodilo. A, zapitajte se i kakvog bi interesa on imao da
13 izmisli da je video Saliha Mustafu na tom imanju, šta bi bio
14 njegov motiv.

15 On nije imao nikakav razlog da izmišlja svoje svedočenje.

16 Svedok 4600 opisuje da je toga dana video Saliha Mustafu
17 tamo kada je doveo žrtvu ubistva [sic] i to navodi iz jednog
18 jedinog razloga. Zato što se to zaista i dogodilo.

19 Time su završena moja izjašnjenja u vezi sa ovim, Časni
20 Sude.

21 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] Zahvaljujem,
22 g. Tužiocu.

23 G. MICHALCZUK: [Prevod] Časni Sude, imamo još nekih teza
24 da iznesemo, a to će sada nastaviti moja koleginica, Silvia
25 D'Ascoli.

Specijalizovana veća za Kosovo - Osnovni Sud

Završne reči (Javna sednica)

Strana 65

1 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] Hvala.

2 Kada budete spremni, imate reč. Izvolite.

3 GĐA. D'ASCOLI: [Prevod] Hvala najlepše, Časni Sude.

4 Časni Sude, ja ću se osvrnuti na pravnu argumentaciju
5 branioca, kojom on osporava optužbu za proizvoljno lišavanje
6 slobode i tvrdi da to nije u nadležnosti ovog Suda.

7 Ali, Časni Sude, to pitanje je rešeno, jer je žalbeno
8 veće u predmetima 4 i 6 potvrdilo da Specijalizovana veća
9 Kosova imaju nadležnost za proizvoljno lišavanje slobode kao
10 ratni zločin počinjen u nemeđunarodnom oružanom sukobu prema
11 Članu 14(1)(c) Zakona. Mogu da navedem i odgovarajuće
12 reference, ako je potrebno za predmet 4, to je IA-002-F-00010,
13 stav 47 KSC-BC-2020/04.

14 A, za predmet 6, KSC-BC-2020/06, referenca je na podnesak
15 IA-009-F-00030, stavovi 86 do 89, 94 do 102 i 106 do 111.

16 Da rezimiram. Da li je proizvoljno lišavanje slobode
17 krivično delo koje potpada pod nadležnost Specijalizovanih
18 veća ili ne, više nije pitanje koje se postavlja pred ovim
19 Sudom.

20 Takođe bih se osvrnula i na opis oružanog sukoba.

21 Kada je reč o tome koja vrsta oružanog sukoba se odvijala
22 u aprilu 1999. godine, Tužilaštvo je iznelo da se radi o
23 nemeđunarodnom oružanom sukobu i to je jasno od samog početka.
24 U optužbama, u četiri tačke optužnice, sve te optužbe se
25 iznose shodno Članu 14(1)(c) Zakona.

1 Ostavimo po strani činjenicu da osporavanje
2 karakterisanja oružanog sukoba ili optužbi, predstavlja
3 osporavanje nadležnosti, da je Odbrana to trebalo da pokrene
4 kao preliminarno pitanje shodno Pravilu 97, ima u svakom
5 slučaju nekoliko argumenata koje bismo želeli da iznesemo i
6 koje treba da uzmete u obzir, kada budete ocenjivali argumente
7 koje Odbrana ima s tim u vezi iznela.

8 Najpre, krivična dela predstavljaju teško kršenje
9 zajedničkog Člana 3, a taj Član se primenjuje na osnovu
10 Običajnog međunarodnog prava, kako na nemeđunarodni oružani
11 sukob, tako i na međunarodni oružani sukob, bez bilo kakvih
12 izuzetaka ili ograničenja. Zajednički Član 3 je taj minimalni
13 oblik zaštite koji se primenjuje, bez obzira na prirodu
14 sukoba.

15 Mogu za to da navedem i reference. Možete pogledati
16 sudsku praksu Žalbenog veća sa MKSJ-a u predmetu Karadžić,
17 konkretno presuda od 9. jula 2009., to je broj predmeta IT-95-
18 5/18-AR72.5 i relevantni stav je broj 26.

19 Dakle, čak i da se u ovom trenutku pokrene pitanje o
20 kakvom se sukobu radilo, a to pitanje ne može sada da se
21 pokreće, Odbrana je dostavila nedovoljne indicije koje ukazuju
22 na međunarodni karakter oružanog sukoba. No, u svakom slučaju,
23 ta krivična dela su i dalje krivična dela koja potpadaju pod
24 nadležnost ovog suda.

25 Pod 2, krivična dela iz optužnice sva imaju ekvivalente

1 na osnovu Člana 14(1)(a), (ii), (iii) i (iv), a oni pred -- ta
2 dela predstavljaju teška kršenja Ženevskih konvencija koje se
3 primenjuju u oružanom sukobu.

4 Žalbeno veće ovog Suda je potvrdilo da proizvoljno
5 lišavanje slobode kao i druga konkretna kršenja koja su
6 navedena u odlukama veća, a koja sam navela i predstavljaju
7 kršenja zajedničkog Člana 3, potpadaju pod nadležnost ovog
8 Suda i već sam dala reference pozivajući se na predmete broj 4
9 i 6.

10 Pod 3, Tužilaštvo je u svakom slučaju dokazalo da se
11 radilo o nemeđunarodnom oružanom sukobu i pozivam vas da
12 pogledate završni podnesak Tužilaštva. Stavove 261 do 278.

13 Odbrana ne iznosi bilo kakve argumente u prilog činjenice
14 da samo -- da je postojao samo međunarodni oružani sukob u
15 aprilu 1999.

16 I na kraju, počev od 24. marta 1999., pa samim tim dakle
17 i u aprilu 1999., postojao je međunarodni oružani sukob. Da,
18 jeste, on se odvijao na Kosovu između snaga NATO pakata i
19 srpskih snaga. Tužilaštvo nikada nije tvrdilo ništa suprotno.

20 Međutim, Odbrana ne uzima u obzir da međunarodni oružani
21 sukob i nemeđunarodni oružani sukob, mogu istovremeno
22 postojati. Mogu se paraleleno odvijati i to je upravo slučaj
23 kada govorimo o Kosovu. Upravo to se desilo u aprilu 1999. I
24 to je potvrđeno sudskom praksom MKSJ-a. Pozivam vas da
25 pogledate, Časni Sude zaključak MKSJ-a u tom istom predmetu

1 protiv Đorđevića na koji se pozvala Odbrana, no ovde se radi o
2 presudi Žalbenog veća.

3 U toj presudi, dakle Tužilac protiv Đorđevića IT-05-87/1-
4 A, drugostepena presuda od 27. januara 2014., stav 521,
5 Žalbeno veće podseća da interni oružani sukob može postojati
6 istovremeno kad i međunarodni oružani sukob. I uverilo se da
7 zaključci Pretresnog veća su pokazali da je Pretresno veće
8 smatralo da sukob između OVK i srpskih snaga predstavlja
9 interni oružani sukob, koji je postojao istovremeno kad i
10 međunarodni oružani sukob između NATO-a i srpskih snaga.

11 Kada je reč o tome, pozivam vas, Časni Sude, na komentar
12 MKCK-a u pogledu prve ženske konvencije iz 2016. Konkretno
13 stavovi 402 do 405, gde se komentariše Član 3. U tim stavovima
14 se rezimira različiti pristup koji je opšteprihvaćen,
15 uključujući i na međunarodnom i pred MKCK-om, kada je reč o
16 učešću stranih država u nemeđunarodnom oružanom sukobu
17 uključujući mogućnost da postoji međunarodni oružani sukob, a
18 da istovremeno postoji i interni nemeđunarodni oružani sukob.

19 Osim toga, ja bih vam skrenula pažnju na sudsku praksu
20 Kosova, odluka Vrhovnog suda u predmetu Tužilac protiv Latifa
21 Gashija i ostalih, predmet AP-KZ-139 iz 2004., dakle, odluka
22 od 13. jula 2005., strana 10, kao i na još jedan predmet pred
23 tim istim sudom, Tužilac protiv Kolasinca, predmet AP-KZ-
24 230/2003, to je odluka od 5. avgusta 2004., strana 21.

25 Sada ću preći na jednu drugu temu.

1 Branilac je rekao da BIA nije imala kontrolu nad
2 zatočeničkim objektom u Zlašu. Tužilaštvo je iznelo jake
3 dokaze koji pokazuju da je BIA imala tu kontrolu. Čuli ste
4 iskaze pripadnika BIA-e o tome da su zatočavali žrtve u
5 nekoliko -- nekoliko žrtava na tom imanju, zatim je bilo reči
6 o tome da je optuženi imao -- vršio komandu nad -- komandovao
7 BIA-om. O tome smo govorili i u našoj završnoj reči. Iskaz
8 Svedoka 4600, tu vidimo da on je rekao da je pripadnik BIA-e
9 čuvao imanje, to je bio Shyti, kada je dostavio žrtvu ubistva
10 i imamo iskaz Fatmira Sopijsa, gde kaže da je celokupno imanje
11 u Zlašu bila vojna struktura pod kontrolom BIA-e.

12 I upućujem vas na stav 169 završnog podneska Tužilaštva.

13 I skrećem vam pažnju takođe i na to, da je svedok Odbrane
14 Selatin Krasniqi izjavio da je njegova porodica dala imanje u
15 Zlašu na korišćenje OVK i da se to desilo u prisustvu g.
16 Saliha Mustafe.

17 Da li je optuženi znao šta se dešavalo u zatočeničkom
18 objektu u Zlašu? Naravno da jeste. On je učestvovao u
19 premlaćivanjima i znao je šta se sve ostalo dešavalo na tom
20 imanju. Branilac je sam istakao koliko je malo to imanje i da
21 je otprilike negde četvrtina fudbalskog terena i mi znamo da
22 je to bila izolovana lokacija.

23 Premlaćivanja nisu bila tajna na imanju i ona su otvoreno
24 vršena napolju, u dvorištu, kao što smo čuli od svedoka.

25 Podsećam vas na iskaz Svedoka W04669, koji je rekao da je

1 žrtva ubistva pretučena napolju na otvorenom u dvorištu imanja
2 u Zlašu.

3 To je na stranicama transkripta 1434 do 1435.

4 Na osnovu iskaza datih u sudnici, mi znamo da su žrtve
5 govornice i o povicima žrtava o tome šta su mogle da čuju.

6 Jauci su mogli da se čuju i u drugim zgradama. Tako da,
7 naravno da je optuženi kao komandant BIA-e, koji je bio tamo
8 na imanju i učestvovao u zatočavanju i premlaćivanju, da,
9 naravno da je znao.

10 I još nešto drugo što se tiče dokaza pre nego što
11 završim.

12 Juče je Odbrana izjavila prvi put u sklopu završne reči,
13 da je Tužilaštvo pokazalo samo jednu fotografiju svojim
14 svedocima, kada je tražila od svedoka Tužilaštva da prepoznaju
15 zgrade gde su bili zatočeni. I Odbrana je iznela da je to bilo
16 urađeno na sugestivan način. Pozivam vas na stranicu 73
17 jučerašnjeg transkripta.

18 Najpre, to je trebalo da se pokrene kao pitanje tokom
19 suđenja, kada je to pitanje moglo u potpunosti da se razmotri
20 u sklopu unakrsnog ispitivanja. Da je Branilac to pokrenuo
21 tokom suđenja, Tužilaštvo bi onda iznelo dokaze na temelju
22 informativnih razgovora koje je obavilo sa svedocima, koji
23 pokazuju da im je pokazan čitav niz fotografija, ne samo jedna
24 fotografija, kao što je Branilac izjavio. Čitava sveska
25 fotografija im je pokazana i oni su na osnovu toga što im je

1 predočeno izabrali one fotografije koje pokazuju zgrade koje
2 su prepoznali kao zgrade gde su bili zatočeni, gde su dovedeni
3 na imanje u Zlašu.

4 Tako da, ovo je pitanje koje Sud treba da zanemari,
5 budući da nije pokrenuto tokom suđenja. No, u svakom slučaju,
6 ti informativni razgovori su na raspolaganju Panelu i bili su
7 na raspolaganju Odbrani tokom celokupnog postupka i zapravo,
8 Odbrana je citirala neke od tih razgovora i danas pre podne,
9 premda na selektivan način određene odlomke.

10 Navešću određene ERN reference zarad zapisnika, gde se
11 navodi da je to bila čitava sveska fotografija i da je tu --
12 da je to bila sveska od 35 stranica koja je predočena
13 svedocima. To je ERN na primer 100807-TR-ET prvi deo, to je
14 informativni razgovor Tužilaštva sa jednim svedokom ili na
15 primer 100957-TR-ET, deo 1, i 082023-TR-ET, drugi deo.

16 I moj kolega, g. Michalczuk, je već ukazao na to da su
17 svedoci prepoznali te zgrade u sudnici u prisustvu branioca.
18 Dakle, ja se neću više baviti ovim pitanjem.

19 I još nešto što sam želela da razjasnim. Juče je Branilac
20 govorio o izjavama informativnim razgovorima sa Tužilaštvom i
21 izjavama za Odbranu koji je dao g. Adem Shehu. On je citirao
22 te izjave i transkripte. Na primer, stranica 101 jučerašnjeg
23 transkripta. Međutim, g. Shehu nije bio svedok u ovom
24 predmetu, on nikada nije došao da svedoči u sudnici, niti su
25 njegove izjave na neki drugi način uvrštene u spis.

1 U svakom slučaju, kada govorimo o suštini argumenata
2 Odbrane, kada je reč o g. Shehu i njegovoj ulozi u obuci
3 novih pitomaca, ja vas upućujem, Časni Sude, na unakrsno
4 ispitivanja g. Salimija, gde je svedoku rečeno da je on u
5 svojoj izjavu koju je dao Odbrani rekao, da je g. Shehu bio
6 glavni instruktor i da je on takođe učestvovao u obuci.

7 ERN oznaka izjave koju je g. Halimi dao Odbrani je
8 DSM00539 do 00550, stranica 9, a relevantni odlomak
9 transkripta svedočenja g. Halimija su stranice transkripta
10 3993 do 3 [ispravka prevodioca] 3793 do 3797 od 20. aprila ove
11 godine.

12 Uopšteno govoreći, kada je reč o obuci, stav Tužilaštva
13 je da svedok Odbrane Musli Halimi koga je Odbrana pozvala kako
14 bi diskreditovao Svedoka 01679 i 04669, je zapravo potkrepio
15 njihove iskaze na brojne načine i to smo naveli u svom
16 završnom podnesku i pozivam vas da pogledate stav 54 i fusnote
17 u tom stavu.

18 Da zaključim, Časni Sude. Teret dokazivanja u ovom
19 predmetu počiva na Tužilaštvu i uvek je na Tužilaštvu i u
20 pogledu toga nema dvojbe. Jasno je da Odbrana nema bilo kakav
21 teret dokazivanja.

22 Međutim, u ovom slučaju, Odbrana je predočila dokaze i
23 argumente koje Sud može da uzme u obzir. I prilikom
24 razmatranja tih dokaza i argumenata, Sud treba takođe da uzme
25 u obzir i šta je Odbrana osporila, a šta nije osporila.

1 Branilac je puno vremena proveo govoreći o svedocima
2 Tužilaštva i njihovom opisu zatočenja, mučenja, zgrada.
3 Međutim, treba da razmotrimo i o čemu Odbrana nije govorila,
4 zato što na to nema odgovor. Na primer, propusti optuženog u
5 pogledu njegovog prisustva u Zlašu, na imanju u Zlašu, njegovi
6 to da je prihvatio koja je bila njegova uloga kao komandanta,
7 da je tu bio štab kao što smo čuli i mogućnost žrtava da kažu
8 da je g. Mustafa bio na tom imanju, a on je priznao da je bio
9 tu. Uključujući i da su prepoznali druge vojnike BIA-e koji su
10 bili u zatočeničkom objektu u Zlašu.

11 Odbrana takođe nije govorila i o spisku zatvorenika i
12 beleške koje je u toj -- u tom spisku uneo Cali. Daću jedan
13 kraći primer od jutros. Odbrana je insinuirala da nema dokaza,
14 nema evidencije o tome da li je žrtva ubistva odvedena ili je
15 bila prisutna na imanju u Zlašu pre ili nakon što je tamo bio
16 Svedok 1679. Pa, dokument Spisak zatvorenika, pruža odgovor na
17 to pitanje. A, odgovor ne slučajno ne odgovara iskazu onome
18 što je Svedok 1679 rekao u sudnici.

19 I to su samo neki primeri, a to je zato što Tužilaštvo
20 smatra da na to pitanje nema odgovora.

21 Da rezimiram, Časni Sude, Tužilaštvo je ispunilo svoju
22 obavezu tereta dokazivanja i dokazalo je van razumne sumnje da
23 je optuženi kriv za krivična dela iz optužnice. I mi smo tokom
24 završne reči ukazali na to, kao i u završnom podnesku
25 Tužilaštva.

1 To su bili svi komentari koje sam imala, hvala na pažnji,
2 Časni Sude.

3 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] Hvala
4 Tužioče. U redu.

5 Dajem reč Zastupnici žrtava. Da li vam je potrebno nešto
6 vremena da se pripremite, da uzmete u obzir ovo na šta je
7 Tužilaštvo već odgovorilo ili možete odmah da počnete?

8 GĐA. PUES: [Prevod] Časni Sude, mogu da počnem odmah. Ja
9 sam vodila beleške i mogu da skratim svoj odgovor i da
10 odgovorim na one stvari iz izlaganja Odbrane na koje niko nije
11 dao odgovor. Dakle, mislim da mi ne treba više od 20-tak
12 minuta, tako da ćemo moći da završimo taman do pauze u 13:00h.
13 Hvala, Časni Sude.

14 Počeću sa jednim aspektom o kome se govorilo na samom
15 kraju završne reči Odbrane, a to je prvi put u ovom predmetu,
16 da je optuženi kroz izjavu svog branioca priznao postojanje
17 žrtava i njihove patnje. Dakle, to primamo k znanju. Takođe
18 smo čuli da je njemu njih žao i ja mislim da je vredno to
19 pomenuti i obratiti pažnju na to.

20 Mi smo čuli niz argumenata o tumačenjima zakona, kada su
21 u pitanju dokazi. Dakle, ja ću skratiti tj. odgovoriću samo na
22 neke pravne argumente, kako bi bila što sažetija.

23 Tužilaštvo je već kazalo da moramo svi da počnemo od
24 nemeđunarodnog oružanog sukoba i ukazalo na presudu Žalbenog
25 veća u predmetu Đorđević. Dakle, ja nemam mnogo tu šta da

1 dodam i smatram da se nalazimo u jednoj pravnoj situaciji gde
2 mi razmatramo zakon o nemeđunarodnom oružanom sukobu i da je
3 to naša smernica o tome šta čini ratne zločine, a šta ne spada
4 u ratne zločine.

5 I naravno, u Specijalizovanim većima Kosova, već imamo
6 odluke o krivičnom delu proizvoljnog lišavanja slobode kao
7 ratnom zločinu.

8 Dakle, želim da budem što sažetija, dakle, kada su u
9 pitanju pravni argumenti o tumačenju, onim tumačenjima, koje
10 je Odbrana iznela, sa moje tačke gledišta, a mislim da sam ja
11 to jasno iznela u svom obraćanju vama juče, istakla sam koliko
12 je važno iz ugla gledišta žrtava da se krivično delo
13 proizvoljno lišavanje slobode prizna kao ozbiljno kršenje
14 prava.

15 Odbrana je na primer, iznela tvrdnju da proizvoljno
16 lišavanje slobode, zato što se eksplicitno ne navodi u članu
17 14(1)(c), nije obuhvaćen. Dakle, imamo ovu jednu malu reč
18 uključujući u formulaciji Člana 14(1)(c), kojom se jasno
19 ukazuje da dela koja su izričito navedena, nisu sva moguća
20 dela koja se tu mogu obuhvatiti.

21 Isto tako smo čuli da Odbrana u prolazu govori o principu
22 legaliteta, zakonitosti. Međutim, kosovski zakon uključuje
23 međunarodno običajno pravo, to je kristalno jasno. Dakle, i tu
24 se -- i to se spominje u Zakonu Specijalizovanih veća Kosova,
25 Član 12 to jasno izražava. Otići ću čak i dalje. Ako se

1 razmišlja jako strogo u smislu izraza ili formulacija iz
2 građanskog prava, onda bi se ovde mogli pozvati na princip da
3 se ne mora sve pismeno navesti.

4 Dakle, uključivanje običajnog prava s jedne strane, znači
5 da ovo nije nešto što važi na Kosovu, ali sam Ustav ne bi
6 tražio da sve bude jasno navedeno kada u Članu 31 se kaže da
7 se ne može niko kazniti ili osuditi za krivično delo koje nije
8 smatrano krivičnim delom po zakonu koji je važio u to vreme,
9 osim ako su u -- ako nisu u pitanju genocid, ratni zločini i
10 zločini protiv čovečnosti.

11 Dakle, ponovo, proizvoljno lišavanje slobode je u stvari
12 vrlo teško kršenje međunarodnog humanitarnog prava. I ja ću
13 sada ukratko navesti i zašto.

14 Ko spada u zaštićena lica po zajedničkom Članu 3 sve 4
15 Ženevske konvencije. Zajednički Član 3 koji je u stvari bitan
16 u čitavom međunarodnom humanitarnom pravu. To je neka vrsta
17 temelja. Ne samo kada razmatramo oružani sukob, već je to
18 merilo koje se primenjuje u regulativi i nemeđunarodnih
19 oružanih sukoba, zato što u početku međunarodno humanitarno
20 pravo nije čak ni predviđalo da bi moglo doći do unutrašnjih i
21 nemeđunarodnih oružanih sukoba.

22 Međutim, ovde se govori o licima koja nemaju aktivno
23 učešće u neprijateljstvima. I to je u stvari nešto što ukazuje
24 na to ko ima pravo na zaštitu, jer očigledno kada su u
25 pitanju nemeđunarodni oružani sukobi uvek imamo i slučaj da

1 civili uzimaju oružje.

2 Dakle, ovde je svaka žrtva bila zaštićena, zato što nije
3 učestvovala u neprijateljstvima i imala je status civila.
4 Odbrana je sugerisala da možda zato što su neki prošli obuku
5 OVK, to bi značilo da su onda možda oni bili izuzeti iz ovih
6 zaštita koje se pružaju po Ženevskoj konferenciji. Međutim, to
7 je potpuno pogrešno sa pravne tačke gledišta.

8 Samo ako postoji aktivno učešće u neprijateljstvima, a to
9 nije bio slučaj ovde. Oni nisu imali oružje. Jedan je prošao
10 obuku, međutim to nije aktivno učešće, a jedan je pokušavao da
11 se priključi OVK, a umesto toga je u stvari bio uhapšen.

12 Dakle, kristalno je jasno da svi -- sva ova lica imaju pravo
13 na zaštitu pod zajedničkim Članom 3.

14 Onda, možemo da vidimo kada je u pitanju zajednički Član
15 3, da sve te zabrane to -- po tom članu se -- ako se prekrše,
16 može se smatrati da je došlo do ratnog zločina, jer se radi o
17 pokušaju da se zaštiti ljudsko dostojanstvo. Želim ponovo da
18 se pozovem na Univerzalnu povelju o ljudskim pravima. Dakle,
19 zaštita od proizvoljnog lišavanja slobode, je ključna zaštita
20 koja je odmah bila formulisana u Univerzalnoj deklaraciji o
21 ljudskim pravima. Ona je tu time obuhvaćena i svi kasniji
22 instrumenti međunarodnog zakona o ljudskim pravima,
23 uključujući i Član 9 Međunarodnog krivičnog suda, kao i
24 Međunarodne povelje o građanskim i civilnim -- i političkim
25 pravima o tome govore.

1 Dakle, mogli bi se upitati kakav je odnos između
2 međunarodnog humanitarnog prava i međunarodnog prava o
3 ljudskim pravima. Međunarodno pravo o ljudskim pravima, ne
4 prestaje da važi onog trenutka kada počne oružani sukob,
5 međunarodno humanitarno pravo možda može da bude *lex*
6 *specialis*, zato što možda postoji određena odredba koja bi
7 onda, kojom bi se onda regulisao oružani sukob.

8 Zaštita protiv proizvoljnog lišavanja slobode, nikada ne
9 prestaje. To je sama srž humanitarnog prava i tih nekoliko
10 pravila o nemeđunarodnom oružanom sukobu, ne mogu da ukažu ni
11 na kakav drugi zaključak i zbog toga je ovo jedno jako
12 ozbiljno pitanje.

13 Ja ovde iznosim ove argumente. Pored onoga što je o tome
14 već rečeno, jer ja mislim da je važno to naglasiti.

15 Kao što smo već rekli, a sada govorimo o jednom drugom
16 aspektu, bilo je govora o pitanju da li se krivično delo
17 surovo postupanje obuhvata i krivičnim delom mučenja i da li
18 oni mogu da postoje uporedo, onako kako je to navedeno u
19 optužnici.

20 Mi ovde imamo aktivne radnje mučenja. I ja želim -- ne
21 želim uopšte da zalazim u pitanje saslušanja uz koja su išla
22 premlaćivanja. Ne želim uopšte da kažem da tu nije bilo reči o
23 mučenju. To su školski primeri mučenja, neke od tih radnji.

24 Ako neko postavi pitanje zašto si ovde pa ga onda tuku, pa ga
25 pale, pa ga izlažu simuliranom pogubljenju, ko su lopovi, ako

1 se ti ljudi pitaju -- im se postavljaju pitanja na taj način,
2 to je sve mučenje. Šta je drugo mučenje nego to?

3 Isto tako, imamo surovo postupanje, ako onda posle
4 premlaćivanja, posle saslušanja sa slomljenim udovima,
5 otvorenim ranama vas bace u hladnu vlažnu štalu i ostave vas
6 tu bez ikakve lekarske pomoći, to je surovo i to je surovo, a
7 ne mora konkretno da bude i radnja mučenja.

8 Dakle, imamo trenutke kada se može primeniti ne samo
9 optužba mučenja, nego imamo i zasebno surovo postupanje i te
10 dve tačke postoje paralelno i o tome se stvarno treba osvrnuti
11 kada se bude razmatrala presuda.

12 Dakle, sada želim da govorim o još jednom aspektu.

13 Odbrana sugerise da, koliko sam ja shvatila, ovde nije
14 bilo žrtava, da se ništa nije desilo. E, sad, sugestija kako
15 se to možda desilo i da se to možda desilo na nekoj drugoj
16 lokaciji.

17 Ja u stvari želim ovde samo da kažem da moramo da
18 razmotrimo dokaze i iskaze u celini i da razmotrimo sve
19 različite aspekte dokaza. Dakle, nije potrebno da svaki svedok
20 potpuno može da odredi tačnu lokaciju gde je bio zatočen. Ono
21 što je interesantno na primer, u vezi Svedoka 3593, je da on
22 jeste imao vreću na glavi kada su ga doveli. Ali, kada je
23 oslobođen, on je bio u stanju da jako dobro opiše put kojim je
24 krenuo.

25 Ukratko, želim samo da se pozovem na njegov iskaz na

1 stranici 608 i 609 transkripta. On tu opisuje kako je prvo to
2 bio samo nekakav -- neka staza, nije to bio baš pravi put, a
3 onda su kasnije došli do boljeg puta i prolazili su kroz neku
4 livadu i upravo je to ono što smo mi videli na fotografijama
5 iz vazduha tokom suđenja. Tu vrstu puteljka i onda način kako
6 se tim puteljkom stiže do puta koji su onda -- je on -- kojim
7 je on onda išao do Prištine.

8 I na kraju je kasnije, u tom istom pasusu dao lično
9 objašnjenje. Ja neću sada da zalazim u pojedinosti, ne želim
10 da prelazim na poluzatvorenu sednicu, ali, Časni Sude, kada
11 budete razmatrali transkript, pogledajte stranicu 609 i
12 videćete zašto je on prepoznao to područje. On je dao jako
13 jasan opis u vezi toga.

14 Isto tako, još nešto što je jako zanimljivo. Radi se o
15 malim elementima, ali oni svi formiraju veću sliku. Svedok
16 1679, on nije mnogo opisao lokaciju, ali on je jako dirljivo
17 govorio o tome da mu je trebalo 20 minuta da peške dođe iz
18 škole u Zlašu do određenog mesta o kome se govori. To je u
19 transkriptu njegovog iskaza. Mogu referencu da vam dam kasnije
20 i on je to rekao u svom iskazu pred Sudom. I upravo tih 20
21 minuta je tačno koliko treba, 20 minuta i Odbrana je rekla da
22 im je trebalo 20 minuta da dođu do te lokacije u Zlašu.

23 Ako se to uklopi sa konstatacijom o ličnim kartama i
24 drugoj evidenciji kojim -- na osnovu kojih se jasno povezuje
25 imanje, ta lokacija gde je bio zatočen -- gde je bila zatočena

1 žrtva ubistva, znači sve to sagledano u celini daje jednu
2 jasnu sliku o tome šta je bilo na toj lokaciji u Zlašu gde su
3 se ovi događaji odvijali.

4 I na kraju, o tome ko je stvarno i bio tamo da nije svaka
5 žrtva mogla da dâ spisak ili da tačno navede sve moguće osobe
6 koje su bile tamo i nije svaka žrtva bila u stanju precizno da
7 opiše tu istu grupu lica koji su bili tu. I to je upravo nešto
8 što je normalno kada je u pitanju pamćenje. Dakle, to je bilo
9 pre 20 godina, znači sećanje tu nije uvek pouzdano i precizno
10 i svaki advokat krivičar zna da se mora doći do objektivne
11 suštine onoga što se desilo slažući različite subjektivne
12 istine o nekom događaju.

13 Dakle, svaki od nas ima svoju istinu o određenom
14 konkretnom događaju. Međutim, objektivnu suštinu stvara mesto
15 gde se presecaju i preklapaju i kombinuju sve te subjektivne
16 istine, ti objektivni elementi, kao što je npr. spisak
17 zatvorenika. Oni svi zajedno čine jedan jasan autentičan
18 iskaz.

19 Dakle, kada to kombinujemo sa delovanjem traume, sa
20 pamćenjima koja nisu uvek linearna, kao što je slučaj kod
21 nekih svedoka, mi dobijamo jednu vrlo doslednu i vrlo
22 upečatljivu sliku onoga što se desilo. Dakle, izdvajanje ili
23 sagledanje samo nekih malih delova dugačkih iskaza je
24 selektivno i u stvari na pravilan način ne prikazuje ono što
25 su sve žrtve vrlo autentično ispričale o onome šta se dešavalo

Specijalizovana veća za Kosovo - Osnovni Sud

Završne reči (Javna sednica)

Strana 82

1 na imanju u Zlašu.

2 I ja vidim da referenca na ono što je rekao Svedok 1679,
3 se može naći na stranici 980 transkripta, redovi 8 do 1.

4 Časni Sude, i sa ovim ja zatvaram -- završavam ovo što
5 imam da kažem o izlaganju Odbrane. Dakle, to bi bio moj
6 odgovor na izlaganje Odbrane i ja vam se zahvaljujem na
7 pažnji.

8 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] Hvala vam,
9 Zastupnice žrtava.

10 Sada je 13:00h. Molim da nam Odbrana kaže koliko im još
11 vremena treba posle pauze?

12 G. VON BONE: [Prevod] Časni Sude, možda nam treba pola
13 sata najviše.

14 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] U redu.

15 Nastavljamo onda sa dnevnim redom koji svi imate. Sada
16 idemo na pauzu i vraćamo se u 14:30h.

17 --- Pauza za ručak u 13:01h

18 --- Nastavak sa radom u 14:31h

19 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod]

20 Danas popodne, počecemo sa komentarima Odbrane na replike
21 Specijalizovanog Tužilaštva i Zastupnika žrtava. Zatim će
22 uslediti pitanja Panela ukoliko ih bude, a zatim ćemo
23 saslušati završnu reč Zastupnika žrtava i Odbrane o
24 reparacijama, ukoliko Odbrana bude imala nešto da doda na tu
25 temu.

1 U zavisnosti od toga kako danas bude tekao naš rad, možda
2 ćemo završiti sa zasedanjem danas ili sutra.

3 Ali, za sada počinjemo ovim redom kao što je rečeno.

4 Dakle, Odbrana ima reč.

5 Izvolite.

6 G. VON BONE: [Prevod] Hvala lepo, Časni Sude.

7 Kao jedan opšti komentar koji ću izneti, Časni Sude, reći
8 ću da se mi nismo osvrnuli na neka konkretna pitanja, ali to
9 ne znači da time nešto priznajemo. Ima toliko tema koje se
10 mogu raspravljati i u vezi sa kojima se mogu iznositi određeni
11 argumenti. To ne znači da ako nismo pomenuli neku konkretnu
12 temu, da je mi ne osporavamo u jednom krivičnom predmetu,
13 važno je utvrditi i istinu. A mi verujemo da je bilo potrebno
14 da pokušamo da bi se to postiglo da odaberemo određene teme
15 koliko god je to bilo moguće i da budemo što više jasni.
16 Mislim da smo tako i učinili.

17 Prvo na šta bih želeo da odgovorim jeste ono što je
18 Tužilaštvo reklo u vezi sa motivacijom svedoka, a pogotovu
19 motivacijom svedoka Odbrane.

20 Mi, Časni Sude to ne znamo, ali uvek se izvlače neki
21 zaključci ili pretpostavke da svedoci Odbrane iz nekog razloga
22 nisu verodostojni, nisu pouzdani, zato što su to bivši
23 pripadnici OVK ili možda BIA-e, a ako i nisu, tvrdi se da bi
24 oni mogli da imaju neki poseban razlog ili motiv iz koga bi
25 kazali nešto u prilog g. Mustafi.

1 Ako uzmemo naše svedoke Odbrane, Časni Sude, mislim da su
2 to sve obični ljudi koji su preživeli sukob i lično ga
3 iskusili i o tome i govorili. Oni su o tome svedočili. Ja
4 nikada nisam čuo ni u jednom trenutku njihovog svedočenja da
5 je Tužilaštvo odlučilo da se pozove na krivokletstvo kao na
6 njihov motiv, niti bilo šta drugo, čime bi osporili nešto
7 konkretno što je neko od svedoka rekao.

8 Zanimljivo je da se sećam da je u jednom trenutku
9 Tužilaštvo preuzelo, da ne kažem ukralo Fatmira Humolija kao
10 svedoka Odbrane, pretvorilo ga u svedoka Tužilaštva i zatim
11 počelo da dovodi u pitanje verodostojnost g. Humolija, koji je
12 u tom trenutku bio njihov svedok. Ne znam zašto, verovatno
13 zato što je taj svedok rekao nešto što se nije uklapalo u
14 argumentaciju Tužilaštva.

15 Ali, kako god bilo, mislim da su svedoci svedočili o
16 mestu gde su bili zatočeni, zaista jesu. Svedoci Tužilaštva su
17 govorili baš o tome. Mesto njihovog zatočenja je ključna
18 stavka u našoj argumentaciji, pošto mi tvrdimo da to nije bila
19 lokacija imanja u Zlašu, bar onako kako je to predstavilo
20 Tužilaštvo i to je problem sa kojim se suočavamo u celom ovom
21 predmetu. Mislim da je i promena stava Tužilaštva nešto što
22 ukazuje na to.

23 Mislim da imajući to u vidu, jedan optuženi mora imati
24 prilike da sazna zašto se tačno on tereti, pa je i mesto
25 zločina odn. *locus deliicti*, ključna stavka u takvom predmetu.

1 Mi smo već naveli kakav je naš stav u pogledu izmene teze
2 Tužilaštva u pogledu mesta izvršenja krivičnog dela za koje se
3 tereti. Promene koje je Tužilaštvo usvojilo, ja sam to iscrpno
4 raspravio. Verujem, mislim da sam naveo nekoliko stavki iz
5 pretpretresnog podneska iz vremena kada je trebalo potvrditi
6 optužnicu itd. i ne bih se dalje time bavio. Mi smatramo da je
7 jasno da je u tezama Tužilaštva došlo do promene naglaska.

8 Što se tiče pitanja alibija, po tvrdnjama Tužilaštva,
9 alibi koji iznosi Odbrana uopšte to nije, jer optuženi nije
10 bio u nekoj drugoj državi odn. u inostranstvu. Svedoci Odbrane
11 i sami su rekli da se on nalazio u Zlašu ili okolini tog
12 mesta, da je imao na raspolaganju automobil. Možemo čak da
13 pogledamo *Google* mape, i da vidimo koja je otprilike
14 razdaljina na koje je on odlazio.

15 Takve su sve stvari izneli iz Tužilaštva, ali mislim da
16 se time situacija koja je u to vreme postojala na terenu,
17 pogrešno prikazuje g. Mustafa i ako se ne varam, samo u jednoj
18 prilici nekuda je išao automobilom, a da je to neko pomenuo.
19 Mislim da je to bilo iz Barileva u Rimanište, a onda su dalje
20 išli peške ili već nešto slično tome.

21 Ali kako god bilo, ne može se reći da je on sve vreme
22 imao na raspolaganju automobil. To se prosto ne može
23 zaključiti na osnovu dokaza.

24 Podsećam vas na primer, da je g. Humolli u nekom trenutku
25 naveo da je došao iz Prištine u Barilevo peške, a da su se

1 zatim rastali i da je g. Humolli nastavio dalje odn. produžio
2 do Lapaštice i tu je bio kraj, tako da se ne mogu složiti sa
3 tvrdnjom ili pretpostavkom, koja glasi da je to bilo svega 31
4 kilometar udaljeno, pa je bilo lako dostupno takvo mesto.

5 Čuli smo svedočenja u Sudu od ljudi koji su govorili o
6 tome koliko su teški bili uslovi. To su bili ljudi koji su
7 bili isterani iz svojih kuća. Očigledno je da je situacija u
8 Prištini i njenoj okolini, dakle u Barilevu i Zlašu bila
9 sasvim drugačija od one kakvu bismo mogli da iskusimo sada.
10 Tužilaštvo je reklo: "Pa eto, to su isti ti putevi, oni i
11 danas postoje, ali mislim da pri tome nisu uzeli u obzir
12 barikade i prepreke na putevima o kojima su neki od svedoka
13 govorili, celu tešku situaciju, ogroman broj interno
14 raseljenih lica koja su bila u pokretu, sve te razne faktore.
15 Srpske snage koje su tu i tamo imale svoje kasarne, čuli smo
16 takva svedočenja i opšte informacije o tome da je bilo teško
17 preći u Barilevo i da su ljudi nekada morali da vode računa
18 kako će uopšte da pređu neki put u konkretnim okolnostima.

19 Dakle, ako želimo da imamo opštu sliku o okolnostima u to
20 vreme iz toga prosto ne proističe da se može reći: 'pa pošto
21 g. Mustafa nije bio u Švajcarskoj ili nekoj drugoj državi od
22 oni koje je Tužilaštvo pomenulo, on u stvari nema nikakav
23 alibi'. U stvari alibi prosto znači da se nalazite na nekom
24 drugom mestu. Ne morate da budete u drugoj državi da biste
25 iznosili svoju odbranu putem alibija, ili da mora biti ljudi

1 koji će da istu prikažu 'e, pa ja sam video tog čoveka na tom
2 i tom mestu'.

3 Mislím da su svedoci Odbrane sasvim jasno pokazali da je
4 u mnogim prilikama optuženi bio u Butovcu ili u Prištini, da
5 je tamo učestvovao u nekim operacijama na urbanom području, a
6 oni su posvedočili da su ga u nekim konkretnim trenucima na
7 tim raznim mestima viđali. Dakle, to je ono što sam hteo da
8 kažem u vezi sa alibijem koji je iznela Odbrana.

9 Zatim, osvrnuo bih se i na još jedno pitanje koje je
10 pomenuo Tužilac de Minicis, a u vezi sa tim šta je rekao
11 Svedok 4600 i sa mestom na kome se on nalazio u trenutku kada
12 je video g. Mustafu na imanju u Zlašu koje je služilo kao
13 zatvor kako se tvrdi.

14 U tom smislu, Časni Sude, želeo bih da kažem da ja ne
15 nagađam kada kažem da su postojali objekti koji su zaprečavali
16 pogled na određenu stranu. Ja samo navodim šta je neki svedok
17 rekao, pa bih u vezi s tim i citirao ovog svedoka. 23.

18 septembra 2021., na strani transkripta 732, možda reference
19 radi da navedem --

20 I da je korisno zamoliti Sudsku službenicu da na ekranu
21 prikaže dokument, mislim da je to dokument sa oznakom 072909.
22 Da. to je dokument o kome se raspravljalo na tom konkretnom
23 ročištu.

24 Mislím da moram da zatražim i da pređemo na poluzatvorenu
25 sednicu.

Specijalizovana veća za Kosovo - Osnovni Sud

Završne reči (Poluzatvorena sednica)

Strana 88

1 PRESEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] Molim Sudsku
2 službenicu da nas prebaci na poluzatvorenu sednicu.

3 [Poluzatvorena sednica]

4 [Tekst sa poluzatvorene sednice izbrisan]

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24 [Javna sednica]

25 SUDSKI SLUŽBENIK: [Prevod] Časni Sude, sada smo na ponovo

1 na javnom zasedanju.

2 G. VON BONE: [Prevod] Hvala, Časni Sude.

3 Dakle, govorim o onome što je izjavio svedok 4600 i to od
4 23. septembra 2021. godine i pitanja i odgovori zabeleženi na
5 strani 732 transkripta, glasili su ovako.

6 Pitanje: "Gde je na ovoj skici to mesto gde je komandant
7 Cali bio kada vas je pozdravio?"

8 Odgovor glasi: "Evo, sa ovog mesta ovde."

9 Sledeće pitanje:

10 "Hvala lepo. Možete li -- kažete da ste vi stajali.
11 Možete li istim flomasterom da obeležite i mesto na kojem ste
12 vi stajali, u trenutku kada je između vas došlo do te razmene
13 pozdrava?"

14 Odgovor:

15 "Da. Mi smo bili ovde na kapiji."

16 Hvala, Časni Sude, evo do sada je to bio citat, a ja
17 verujem da je jasno šta je taj svedok ovom prilikom naveo.

18 Tužilac je zatim rekao što je zabeleženo na strani 61
19 transkripta i na 11. strani privremenog transkripta:

20 "...Obrana nije osporila svedoka u vezi sa ovim delom
21 njegovog iskaza."

22 Ali, Časni Sude, da li smo mi to osporili ili ne je
23 sasvim irelevantno. Svedok je prosto naveo gde je stajao u
24 trenutku kada je došlo do razmene pozdrava. Nema tu šta mnogo
25 da se osporava. On je to označio i rekao ono što sam upravo

1 maločas citirao.

2 Zatim, nešto ćemo reći i na temu, a zatim i imamo i
3 pitanje vrste oružanog sukoba. Stav Odbrane je sledeći.

4 Časni Sude: ovo nije pitanje nadležnosti. To je pitanje
5 kvalifikovanja krivičnog dela na osnovu Člana 14(1)(c)(i). Ne
6 postoji mogućnost da se proizvoljno lišavanje slobode podvede
7 pod to, zato što taj članak jednostavno ne predviđa takvo
8 krivično delo u stavu ili podstavu koji se pominje u
9 optužnici. Stoga, ovo nije pitanje sudske nadležnosti.

10 Međutim, bilo bi moguće verovatno, na osnovu Člana 15
11 Zakona, da se to uradi, kao i na osnovu Zakona Socijalističke
12 federativne republike Jugoslavije, a koji se takođe navodi u
13 Članu 15 Zakona u Specijalizovanim većima Kosova. To je u delu
14 'Druga krivična dela prema kosovskom Zakonu'.

15 Stoga, karakterizacija oružanog sukoba nije pitanje
16 sudske nadležnosti, zato što Član 14(1)(b) daje pravni osnov
17 za delo izvršeno u sklopu međunarodnog oružanog sukoba, a
18 Tužilaštvo je optužilo na osnovu Člana 14(1)(c), a ne na
19 osnovu Člana 14(1)(b) Zakona.

20 Štagod da je Žalbeno veće reklo o tome, to nije uopšte
21 pitanje sudske nadležnosti, već je pitanje kako okvalifikovati
22 krivično delo prema zakonu.

23 Oružani sukob međunarodnog karaktera, ili nemeđunarodnog
24 karaktera i istovremeno postojanje međunarodnog i
25 nemeđunarodnog oružanog sukoba.

1 Kada je reč o tome, to je čisto teoretski pristup koji je
2 zauzelo Tužilaštvo. Činjenica je da teritorija na kojoj je bio
3 sukob je teritorija Socijalističke federativne republike
4 Jugoslavije. Postoji jasna razlika između dva, kada su
5 zaraćene strane iz različitih zemalja, u vreme koje -- na koje
6 se odnosi optužnica i kada se borbe odvijaju na teritoriji
7 SFRJ. Onog trenutka, kada strana oružana snaga postaje učesnik
8 na poprištu operacija, da tako kažem, odna mi to više ne
9 možemo okvalifikovati kao nemeđunarodni oružani sukob.

10 I jeste da imamo situaciju da 1998. godine smo imali
11 oružani sukob koji nije bio međunarodnog karaktera, i upravo
12 to smo i pokušali i da kažemo, a to je da od 24. marta nije
13 više bilo tako i da je od tog trenutka to u suštini bio
14 oružani sukob međunarodnog karaktera. I sudska praksa MKSJ-a
15 se prevashodno odnosi na događaje iz 1998., a ne na 1999. i
16 svakako ne na april 1999. Svakako to nije slučaj sa predmetom
17 Đorđević.

18 I rekao bih da se ovo -- da ovo predstavlja neku vrstu
19 nameštaljke. Vidimo da osoba po imenu Muhamet Ajeti se stalno
20 naziva Shytijem, ali on nikada nije rekao da mu je ime Shyti.
21 Rekao je Shyti Mareci, a ako ga neko zove Shyti, to nije ime
22 koje on koristi za sebe, ali ukoliko u evidenciji g. Mustafe
23 piše tzv. Shyti, a ne Shyt.

24 Dakle, stalno insistirati na tome, da je Muhamet Ajeti
25 Shyti, nije potvrdio niko, nije pokazao niko, čak ni Svedok

1 4600. Dakle, da je Muhamet Ajeti zapravo Shyti, nemamo nikakve
2 dokaze o tome i svedoku je postavljeno pitanje, Muhametu
3 Ajetiju da li je ikada primio nekoga na imanju i on je rekao
4 da nije.

5 Dakle, Svedok 4600 je izvršio identifikaciju osobe kome
6 je predao navodnu žrtvu ubistva, zapravo nije tačna. On je
7 nije prepoznao. Njemu je samo dato ime i to je sve. Mi ništa
8 ne znamo o toj osobi i često se dešava da u nekoj zemlji imate
9 neko ime koje je vrlo učestalo, ali to ne znači da kada se
10 takvo ime upotrebi da se nužno zna na koga se misli.

11 Zatim, pitanje prikazivanje celokupne sveske sa
12 fotografijama, ja nisam video u materijalu svesku sa svim
13 fotografijama koje su navodno date svedocima i iz koje su oni
14 mogli da naprave odabir. Ja nisam video da u transkriptu piše
15 "svedok je pokazao ovu ili onu sliku". Vidimo samo da svedoci
16 komentarišu samo jednu fotografiju. I, verujem da im je samo i
17 ta jedna fotografija i bila pokazana.

18 Nisam imao potrebu da to pokrenem kao pitanje u sudnici.
19 Neću ja obavljati posao Tužilaštva, ja sam samo analizirao
20 reči svedoka. A, čak i da su to uradili, ako pogledate
21 celokupnu tu svesku sa fotografijama, na njoj se vidi vrlo
22 malo objekata. Stalno se vidi jedna te ista građevina.

23 Tako da, stoji ono što je Odbrana rekla, a to je da
24 svedoci nisu imali izbor. I kao što smo mi već rekli, brojni
25 svedoci, a to sam i detaljno objasnio su samo opisali

1 unutrašnjost štale a nikada nisu izneli nikakve pojedinosti o
2 izgledu te zgrade spolja, a kamoli da su napravili izbor
3 između više zgrada.

4 I skoro sam završio Adem Shehu, mislim da nije sporno da
5 je ovaj čovek došao kasnije krajem marta i iako nismo
6 saslušali Adema Shehua, čuli smo šta je rekao Sopi, Halimi,
7 kao i drugi i mislim da je to bilo negde 28. marta, a
8 vremenske odrednice koje je izneo Svedok 1679 jednostavno ne
9 odgovaraju tome i to je takođe -- to se takođe ne poklapa ni
10 sa spiskom zatvorenika, u kojem je naveden drugi datum što se
11 njega tiče.

12 Imamo izjavu g. Mustafe. On je rekao da je bio možda par
13 puta i da je to bilo sve. Očigledno je bio tamo tokom
14 evakuacije i reći da je veliki broj ljudi rekao da je bio
15 veoma zauzet evakuacijom ranjenih sa imanja u tom trenutku, a
16 da je istovremeno taj čovek imao i drugu zadnju misao znajući
17 da su tamo bili ljudi koji su bili u vrlo lošem stanju i da ih
18 je jednostavno ostavio, to jednostavno ne odgovara izjavama na
19 primer, izjavi Teute Hadri ili Fatmira Humolija.

20 I Ibishi i Parduži su rekli, da su odvedeni u jedno mesto
21 usred Kosova, usred ničega na Kosovu, to je bio Orlan i išli
22 su veoma teškim putem sve do potoka i dakle to je još jedan
23 primer koliko su uslovi bili teški.

24 I g. Parduži i g. Ibishi su obojica ranjeni vatrenim
25 oružjem u tom trenutku trebalo im je dva dana da dođu do

1 potoka, što vam ukazuje na to koliko je to bilo teško u tom
2 trenutku.

3 Mislim da je Barilevo udaljeno 31 kilometar i kada
4 putujete kolima, to nije isto kao i kada imate na umu s kakvim
5 poteškoćama su ljudi u to vreme bili suočeni.

6 I na kraju, Časni Sude, i skoro sam završio, osvrnuću se
7 na reči koleginice Zastupnice žrtava. Član 14(1)(c), govori o
8 delima i taj spisak nije sveobuhvatan. To je na stranici 75 u
9 4. redu.

10 Ne možemo, Časni Sude, imati situaciju u kojoj kažemo
11 budući da ovaj spisak nije sveobuhvatan, stoga možemo da
12 podvedemo i proizvoljno lišavanje slobode pod ovaj član. I u
13 taj odgovarajući pasus i podpasus, podstav. Mi ne možemo
14 jednostavno tako postupiti i izaći iz okvira tog člana. Mi
15 moramo znati, videti da li proizvoljno lišavanje potpada pod
16 taj član ili ne. Stvari su jednostavne po mišljenju Odbrane.

17 I još nešto što je rekla Zastupnica žrtava, da to
18 predstavlja mučenje i surovo postupanje. Ja sam naveo sve
19 informacije u pogledu svih svedoka kada je reč o tome kako se
20 s njima postupalo i šta su pretrpeli. Naveo sam primere i
21 naveo sam ih jedan po jedan, ali nisam jasno naveo u koju
22 posebnu svrhu je to urađeno. I nisam čuo da je Zastupnica
23 žrtava nešto rekla s tim u vezi.

24 Smatram da je Zastupnica žrtava više istakla vrste patnji
25 koju su pretrpele žrtve i da li to predstavlja surovo

1 postupanje ili mučenje ili i jedno i drugo, za to mi nedostaje
2 taj deo posebne namere, a Odbrana je jasno navela da je to
3 neophodan element, kako bi se dokazalo krivično delo mučenja.

4 Časni Sude, to su bili svi komentari koje sam imao. Hvala
5 vam puno na pažnji.

6 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] Hvala, g.
7 Branioče.

8 Sada ćemo preći na pitanja Panela, ako ih bude.

9 Nije bilo pitanja, ali moguće da su se neka ipak pojavila
10 nakon ovih poslednjih komentara. Ne?

11 Dobro. Sada možemo da pređemo na završnu reč Zastupnika
12 žrtava u pogledu reparacija.

13 Izvolite, imate reč.

14 GĐA. PUES: [Prevod] Hvala, Časni Sude.

15 Dugo smo razgovarali o odgovornosti optuženog za krivična
16 dela koja su se odigrala. U ovoj izjavi ću sada govoriti o
17 zahtevima za reparaciju u kontekstu ovog predmeta.

18 Najpre ću izneti neke preliminarne opaske i onda ću
19 ukratko rezimirati postupak koji se odnosi na reparacije, kako
20 bismo imali kontekst za pravne argumente koje iznosim. Potom
21 ćemo govoriti o pravnim posledicama. Činjenica da Odbrana se
22 nije bavila pitanjem reparacija i na kraju ću izneti neke
23 komentare u pogledu sprovođenja prava žrtava na reparacije.

24 Zarad javnosi i kako bi sve bilo na javnoj sednici, ja
25 neću iznositi pojedinačne informacije. To je prevashodno

1 obrađeno u pismenim podnescima i mislim da nema potrebe da se
2 ponovo na njih vraćam.

3 Pravo na reparacije je ključno pravo za žrtve zločina,
4 naročito, žrtve teških kršenja ljudskih prava i ozbiljnog
5 kršenja humanitarnog prava. To pravo na reparacije je jasno
6 garantovano međunarodnim pravom i garantuje se konkretno
7 zakonom o Specijalizovanim većima.

8 Ono se odnosi na direktne i indirektne žrtve zločina za
9 koje je optuženi ovde doveden, a to je krivično delo
10 proizvoljnog lišavanja slobode, surovo postupanje, mučenje i
11 ubistvo. A, to predstavljaju -- ta dela su teška krivična
12 dela.

13 Kakve reparacije žrtve traže? Koncept reparacije je
14 širok. Odnosi se na čitav niz mera priznanje patnje žrtava
15 može biti javno izvinjenje na primer, može se odnositi na
16 kolektivne reparacije. Ali, reparacije mogu biti individualne
17 prirode i obuhvataju pravo na kompenzaciju za individualno
18 nanetu štetu.

19 Žrtve u ovom predmetu se najpre nadaju, da će njihova
20 patnja biti prepoznata u presudi i da će se sprovesti pravda.
21 To je važan aspekt za njih.

22 U ovom trenutku, takođe želim da istaknem da sve žrtve u
23 ovom predmetu shvataju da su mnogi, mnogi ljudi pretrpeli
24 patnju tokom rata. Opsežna zverstva su u suštini tog rata,
25 srpske snage su progonile Albance sa Kosova. Seksualno nasilje

1 i etnično čišćenje je bilo opšteprisutno. Ne smemo zaboraviti
2 taj kontekst događaja. I žrtve su i te kako svesne užasa koji
3 su izvršeni i o kojima do dana danas se još uvek nije
4 govorilo. I one su iskreno nadaju da će pravda biti
5 zadovoljena za brojne žrtve koji nisu imali priliku da se o
6 njihovim nedaćama govori.

7 Međutim, prepreke naspram brojnih zločina koji su
8 izvršeni, ne smeju biti te koje će stati na putu prava žrtava
9 u ovom predmetu. Njima je naneto zlo i one traže da se to
10 prizna pred ovim Sudom. Ovaj Sud je zaista poslednja nada za
11 žrtve koje učestvuju u ovom postupku, kako bi se pravda
12 zadovoljila zbog počinjenih zločina.

13 Iako znamo sa drugih sudova da je kolektivna reparacija
14 prikladna kada su žrtve kojima je nanesena šteta, udružene u
15 grupu, ili kada je kolektivna šteta njih identifikovala kao
16 neko ko je kolektivno tretiran kao žrtva. Međutim, jako je
17 važno da se prizna da je došlo do patnji i da se dodeli
18 kompenzacija.

19 Dozvolite mi sada da ukratko rezimiram reparacije,
20 postupak reparacije pred ovim Sudom.

21 Od samog početka, Zastupnica žrtava je jasno navela svoj
22 stav, a Panel je u odgovoru na to, razmotrio opciju da se
23 zahtevi za reparaciju upute na sudove na Kosovu. Postavljena
24 su tri veštaka i vrlo detaljan izveštaj je podnesen o pitanju
25 reparacija u lokalnim -- na lokalnim kosovskim sudovima.

1 Međutim, ni u ovom trenutku, ni u tom trenutku, ni u bilo
2 kojoj kasnijoj fazi se Odbrana uključila u nekakav smisleni
3 dijalog o zakonskim odredbama, niti o činjenicama. Na osnovu
4 toga, Sud je odlučio da ne upućuje postupak o reparacijama,
5 već da sam o tome, da to sam rešava. Sudsko veće je bilo jako
6 transparentno od samog početka izdajući odluke u kojima su se
7 navele različite faze postupka i koje su omogućile Odbrani da
8 prilagodi svoju strategiju, iznese argumente i pripremi
9 odgovore na zahteve za reparaciju.

10 Ni optuženi ni Odbrana nisu mogli biti iznenađeni,
11 imajući u vidu postojanje zahteva za reparaciju. To se pravo
12 navodi u Članu 22. Zakona Specijalističkih [kao što je
13 prevedeno] veća.

14 Kada je Panel odlučio da sam vodi postupak o reparacijama
15 u okviru ovog suđenja, što je efikasniji pristup, savetnik
16 žrtava je predložio da Panel naloži da medicinski veštaci
17 naprave izveštaje, kako bi se otkrio stepen štete po direktne
18 neposredne žrtve. Napisan je jako detaljan izveštaj Sudu u
19 vezi nekih od zahteva za reparaciju. Zastupnik žrtava takođe
20 je predložio da se sasluša veštak iz ekonomije, koji bi mogao
21 da pomogne da se izračunaju gubici i šteta. Taj zahtev je
22 odobren i izveštaj veštaka je pokazao koliko je velika
23 kumulativna šteta u ekonomskom smislu.

24 Tu je navedeno, da ako neko ne može da više radi na svom
25 starom radnom mestu i ne može da razvija svoj profesionalni

1 život, ta šteta se onda sa godinama uvećava. Žrtva --
2 Zastupnica žrtava je iznela činjenice i pravne argumente,
3 zasnovane na međunarodnom krivičnom pravu. Takođe je utvrđeno,
4 da sve indirektno žrtve koji su imali direktnu vezu sa
5 direktnom žrtvom u ovom predmetu.

6 Dakle, prema Žalbenom veću Međunarodnog krivičnog suda i
7 žalbenoj presudi od 12. septembra 2022., u predmetu Ntaganda u
8 stavu 16, koji je upravo objavljen, indirektna žrtva ima pravo
9 na reparacije, ako je za nju postojala bitna veza sa direktnom
10 žrtvom. U ovom kontekstu, kritično je da li su postojale
11 posebne veze ili zavisnost između podnosioca zahteva i
12 neposredne žrtve, što u stvari predstavlja suštinu među
13 personalnih odnosa, a uništenje tih odnosa odgovara povredi
14 koja se nanosi indirektnim žrtvama. Dakle, sve indirektno
15 žrtve su svedočile o svojoj specijalnoj tesnoj vezi sa
16 neposrednim žrtvama.

17 Sve indirektno žrtve su govorile o tome da su imali jako
18 blizak odnos sa direktnim žrtvama i oni imaju pravo da im se
19 dodele reparacije.

20 Između ostalih argumenata, Zastupnik žrtava je izneo da
21 će Panel morati da odluči o zahtevima za reparaciju, o
22 standardu koji je verov -- na osnovu standarda verovatnoće, a
23 ne na osnovu onoga što se smatra da je šteta nanosena žrtvama
24 koje je izneo Zastupnik žrtava.

25 U svojoj konsolidovani -- u svom konsolidovanom podnesku,

1 Zastupnik žrtava je dalje objasnio dalje osnove za pojedinačne
2 iznose reparacija koje se traže i predloženo je da Panel svoje
3 procene o zahtevima treba da zasniva na tri stvari:
4 konstatacije o žrtvama onako kako su iznele žrtve u svojim
5 iskazima i veštaci u svojim izveštajima. O međunarodnim
6 sudskim predmetima, o reparaciji kompenzaciji, a to je posebno
7 od pomoći kada su u pitanju indirektna žrtve. Isto tako, treba
8 pratiti smernice iz kosovskih zakona, Zakon o invalidima i
9 žrtvama daje neku ideju o tome na šta imaju pravo žrtve.

10 Kada se sve to zajedno uzme, Panel će moći da odredi
11 adekvante iznose reparacija koji bi bili proporcionalni težini
12 kršenja i šteti koju su pretrpeli. Dakle, žrtve ne traže ništa
13 manje, ali ni ništa više.

14 Ova izjašnjenja su u stvari bila deo postupka o
15 reparacijama koji je trajao tokom suđenja protiv optuženog bez
16 ikakve -- bez prejudiciranja krajnjeg ishoda u vezi nevinosti
17 ili krivice optuženog. U svojoj odluci, Panel je jasno dao do
18 znanja, da reparacije i postupak o reparacijama potpada pod
19 Član 6(1) Međunarodnog suda za ljudska prava, u kome su žrtve
20 i optužene strane u postupku. I sada ću govoriti o tome
21 koliko, u kojoj meri je Odbrana učestvovala u postupku.

22 Odbrana je odlučila da se ne angažuje u postupku o
23 reparaciji.

24 Taj obrazac ignorisanja žrtava, smo primetili tokom celog
25 suđenja, počevši od odsustva optuženog za vreme uvodne reči

1 Zastupnika žrtava, a to se nastavilo odsustvom optuženog tokom
2 iskaza žrtava u ovom predmetu, a vrlo je aktivno učestvovao
3 onda kada su davali iskazi svedoci Odbrane, njegovi stari
4 drugovi, kada su se oni pojavljivali u Sudu.

5 Iako optuženi se nije [kao što je prevedeno] izvinio za
6 svoje ponašanje, može se primetiti jedna vrsta modela
7 ponašanja, koja ukazuje na potpuno zanemarivanje žrtava.
8 Odbrana čak nije htela da razgovara o njihovim iskazima u
9 završnom podnesku, kao da nisu ni postojali. Dakle, to je
10 možda izbor optuženog i Odbrane.

11 To je njihovo pravo, oni su izveli svoje dokaze u vezi
12 krivičnih optužbi, hteli su da pokažu nevinost optuženog.
13 Međutim, propust da se bave iskazima žrtava u ovom kontekstu
14 je strategija, međutim, videćemo koliko je ta strategija
15 delotvorna. Međutim, ono što je bitno sa perspektive zahteva
16 za reparacije, je da tišina, tj. ćutnja i neangažovane u
17 kontradiktornom postupku o reparaciji, koji je tekao uporedo
18 sa suđenjem, mora imati pravne posledice.

19 Da budem jasna, želim da navedem propuste Odbrane. Strane
20 u postupku o zahtevima za reparaciju, odbrana nije
21 komentarisala ništa ni o jednom od veštaka, nije komentarisala
22 ništa ni o jednom od podnesenih izveštaja veštaka, nije
23 podnela ništa u odgovoru na konsolidovano izjašnjenje
24 Zastupnice žrtava o reparacijama, ili o bilo kojim prethodnim
25 izjašnjenjima o reparaciji, dakle, ništa.

1 Kada je Panel izneo -- izdao svoju odluku imenujući
2 finansijskog stručnjaka i navodeći dalje proceduralne korake u
3 vezi reparacije od 1. juna 2022., u paragrafu 11 je rekao, da
4 Odbrana ima 7 dana da odgovori na zahtev o reparaciji.

5 Ja sam dakle, nakon toga, zaključila da na osnovu
6 strategije Odbrane i optuženog, možemo zaključiti da on
7 aktivno osporava svaku krivičnu odgovornost i isto tako
8 osporava svaki zahtev za reparacijom. I ako možemo ovo da
9 tumačimo kao principijelni stav, isto se ne može reći za
10 dodatno iznesene argumente. Ako Panel dođe do zaključka da je
11 optuženi krivično odgovoran, to onda može da znači da optuženi
12 u potpunosti ima poverenja, da će sud izvući ispravne
13 zaključke iz izveštaja veštaka i na pravilan način rešavati
14 zahteve žrtava.

15 Pravo na pravično kontradiktorno suđenje garantovano u
16 Članu 6(1) Evropske konvencije o ljudskim pravima, nalaže da
17 postupak uvek pruži mogućnost stranama da budu upoznati i da
18 daju svoja -- svoje komentare o svim izvedenim dokazima i
19 podnescima. Odbrana jeste imala puno saznanja o svim dokazima
20 i svim podnescima. Imala je jako puno mogućnosti i prilika
21 tokom suđenja da se izjasni ili da svoje pravno gledište po
22 ovom pitanju. Međutim, oni su odlučili i izabrali da to ne
23 urade.

24 Sa perspektive Odbrane, naravno to je izbor koji su oni
25 svesno napravili. Na svakoj od strana u postupku je da

1 osporava da li je dokument izveden od druge strane ili iskaz
2 nekog svedoka, nešto što zahteva da oni na to reaguju. Dakle,
3 strane u postupku imaju poverenja u operaciju način kako
4 pravda se vrši, na osnovu saznanja da su imali mogućnost da o
5 svakom dokumentu se izjasne. To što oni to nisu uradili u
6 rokovima koji su određeni pravilima i Panelom, je aktivan
7 izbor i njega treba poštovati. Međutim, taj izbor nije bez
8 svojih zakonskih konsenkvenci.

9 Pravni okvir Specijalizovanih veća Kosova je jasno
10 naveden u Pravilu 75, 76 i 9 postupka o -- Pravilnika o
11 postupku i dokazima.

12 Da, rutinska pitanja ili ona koja nisu pravno ili
13 činjenično kompleksna, mogu da se argumentuju i da se o njima
14 rešava usmeno. Međutim, postupak o reparaciji je složen i
15 pravno i činjenično imajući u obzir broj žrtava, tako da je to
16 sve obavljeno pismeno.

17 Pravilo 76 Pravilnika o postupku i dokazima, nalaže da
18 Odbrana odgovori na podnesak o reparacijama u roku od 10 dana
19 od podnošenja podneska. Dakle, onda Zastupnik žrtava ima 5
20 dana da odgovori na taj -- na to izjašnjenje. Stav 3 ovog
21 pravila, takođe jasno nalaže da svaki zahtev za produženje
22 rokova će biti podnesen dovoljno unapred, tako da Panel može
23 da donosi svoje odluke o zahtevima pre nego što istekne
24 relevantni rok. Iako po Pravilu 9(5) Pravilnika postoji sudska
25 diskrecija u vezi prekoračenja rokova, čini mi se da je

1 neprikladno u ovoj situaciji da se Odbrani dopusti da iznosi
2 neke suštinske argumente o obimu reparacija nakon što su
3 ignorisali postupak o reparacijama tokom celokupnog suđenja.

4 Odbrana za to nije pokazala nikakav dobar razlog, nije
5 spomenula bilo kakve poteškoće koje bi je sprečile da ranije
6 reaguje. Jednostavno prihvatanje ovu vrstu nepoštovanja
7 pravila, podriva pravni okvir Specijalizovanih veća Kosova i
8 kao što ću sada da objasnim, time bi se prekršio standard
9 pravičnosti koji dugujemo žrtvama u ovom predmetu.

10 Generalni princip prava je, da strane u pravnom postupku
11 moraju da se pridržavaju rokova za podnošenje izjašnjenja.
12 Ovaj princip je sama okosnica dobrog pravnog sistema. Strane
13 moraju da poštuju rokove, osim ako ne daju dobar razlog o tome
14 zašto nisu mogli da ispoštuju rok, inače je nemoguće voditi
15 postupak na jedan delotvoran i efikasan način. Argumenti koji
16 se iznose nakon što istekne rok, a bez da se o tome navede
17 razlog, jednostavno ne treba prihvatiti.

18 Pravo na pravičnost se širi i odnosi i na žrtve kao
19 strane u postupku o reparaciji. Ako strana u postupku
20 jednostavno ne učestvuje, ne omogućava pravično izbalansiranu
21 argumentaciju i u vezi prigovora Odbrane koje možda ima o
22 prihvatljivosti žrtava kojima treba dodeliti reparaciju, ili
23 ako ima sumnje oko izbora veštaka, njihovih radnih metoda ili
24 samog izveštaja ili o količini ili visini kompenzacije koja se
25 traži.

1 Dakle, osim opšte tvrdnje o nevinosti optuženog i da
2 žrtve jednostavno ne govore istinu, Odbrana nije osporila ni
3 jednu od činjenica ili dokaza koji su predloženi. Nije iznela
4 ni jedan argument kako bi se suprotstavila izraženim
5 stavovima. Jedina prilika koju mi imamo da odgovorimo na
6 pravne argumente Odbrane, bi onda bio da mi jednostavno
7 reagujemo 's nogu', a da nemamo vremena da razmotrimo
8 argumente detaljnije. To ne bi bilo fer prema žrtvama koje
9 traže reparaciju u ovom predmetu i predstavlja kršenje Pravila
10 6(1) Evropske konvencije o ljudskim pravima. Dakle, čak i ako
11 Panel ima vreme za odgovore koje Odbrana možda želi da
12 predloži, Zastupnik žrtava ne bi imao prilike da razmotri
13 iznesene argumente. Dakle, žrtve treba da dobiju reparacije
14 koje traže, kao vid kompenzacije za patnje i štetu koju su
15 propatili, kao i za ekonomske gubitke koje su posledice
16 krivičnih dela za koje je odgovoran optuženi.

17 Pravna je obaveza optuženog da plati reparacije ukoliko
18 mu to bude naloženo. Međutim, kao što se često dešava u
19 ovakvim predmetima, može biti veoma teško da se izda nalog za
20 reparacije optuženom, što znači da bi žrtve mogle da na kraju
21 završe sa nalogom za reparacije na papiru, ali bez opipljivih
22 rezultata, koji bi predstavljali bilo kakvu razliku kada je
23 reč o njihovom položaju.

24 Pred Međunarodnim krivičnim sudom, ovaj problem je
25 uravnotežen time što je uspostavljen Fond za žrtve, ali sličan

1 fond ne postoji pred Specijalizovanim većima Kosova.

2 U uvodnoj reči u ovom predmetu, ja sam iskoristila
3 priliku i pozvala vladu Kosova i međunarodnu zajednicu da se
4 postaraju da žrtve budu u mogućnosti da realizuju svoje pravo
5 na reparacije. Pretresni panel preuzeo je na sebe pohvalnu
6 inicijativu i dva puta se pismeno obratio vladi Kosova, što je
7 bez presedana tražeći informacije o mogućnostima da se
8 obezbedi ostvarenje reparacija za žrtve kojima to treba da
9 bude isplaćeno. Njihovi odgovori ostavili su neke dvosmislice
10 [sic] i donekle su u nesaglasju sa onim što su veštaci rekli o
11 primenljivosti zakona.

12 Čini se da je Fond za kompenzacije žrtava jedini fond za
13 isplatu kompenzaciju žrtvama. Ostaje nejasno, da li bi žrtve u
14 ovom predmetu mogle da se obrate tom fondu za kompenzacije.

15 Takođe, ostaje nejasno, da li takva vrsta naknade odn.
16 kompenzacije bila iole dovoljna da zadovolji njihovo
17 potraživanje reparacija. Mi ćemo biti spremni da podnesemo
18 zahtev u ime žrtava i time ćemo ispitati taj zakonodavni
19 okvir, da vidimo da li to funkcioniše. Kosovska vlada,
20 konkretno Ministarstvo pravde, trebalo bi da se postaraju da
21 dovoljna sredstva budu raspoloživa, bilo u predviđenom okviru
22 Fonda za naknadu žrtava [sic] ili izvan toga, kako bi se
23 obezbedila podrška žrtvama u ovom predmetu.

24 To bi bio važan znak i signal dobre volje, ukoliko žrtve
25 ne bi bile izložene tome, da moraju da započinju dugotrajnu

1 proceduru kojim bi pokušale prvo da ostvare zahteve za
2 reparaciju u odnosu na optuženog, a onda da vide kakva će biti
3 procedura pred Ministarstvom pravde.

4 Takođe ću reći, da države imaju odgovornost prema žrtvama
5 kada je reč o teškim slučajevima kršenja ljudskih prava. Iako
6 Kosovo još uvek nije članica mnogih međunarodnih -- odn. nije
7 potpisnica međunarodnih sporazuma koja se odnose na ljudska
8 prava, koji čine srž međunarodnog prava, koja se odnosi na
9 ljudska prava. Svejedno, postoje obaveze koje se primenjuju
10 preko Člana 22 Ustava Kosova, koji pod brojem 8 sasvim
11 izričito prihvata garancije sporazuma protiv mučenja i drugog
12 surovog -- okrutnog postupanja. To znači da su prava i obaveze
13 iz tog sporazuma, dokument koji ima veću snagu u odnosu na
14 domaće pravo.

15 A Konvencija protiv mučenja, ne samo što zabranjuje
16 mučenje, već takođe tvrdi da žrtve imaju pravo na reparacije i
17 prebacuje teret na države koje su potpisnice, da obezbede da
18 žrtve dobiju reparacije. Član 14 je sasvim jasan: Svaka
19 strana, svaka država "mora obezbediti u svom pravnom i
20 zakonodavnom sistemu da žrtva nekog čina mučenja dobije
21 zadovoljštinu [sic] i ima pravo na pravičnu i adekvatnu
22 naknadu, uključujući i sredstva koja su potrebna za punu
23 rehabilitaciju u slučaju smrti žrtve, usled nekog čina
24 mučenja, najbliži rođaci takođe treba da imaju pravo na
25 naknadu."

1 To ne može biti jasnije nego što već jeste. Međunarodno
2 humanitarno pravo ima presedan u odnosu na domaće zakone,
3 konvencija protiv mučenja obavezuje države da postupaju u
4 skladu s njom. Republika Kosovo mora se postarati da žrtve
5 dobiju zadovoljenje. Koji god da se pravni okvir primenjuje,
6 Zastupnici žrtava pružiće svu potrebnu pomoć da bi podržale
7 nastojanja da zaista dođe do zadovoljenja žrtava. Nadamo se da
8 ćete vi doneti presudu i da ćete odobriti reparacije.

9 Očekujemo od vlade i Republike Kosovo da pokaže dobru
10 volju i spremnost na saradnju da bi pomogla žrtvama u ovom
11 predmetu, da ostvare svoja potraživanja i pozivamo vas kao
12 Kosovski sud, da naglasite da je odgovornost na državi i
13 najzad.

14 Na kraju, tražimo od Pretresnog panela da naloži da
15 optuženi plati naknadu žrtvama koje su učestvovala u ovom
16 postupku i to svakoj od žrtava pojedinačno, kao i da naloži
17 zaplenu imovine, dohotka ili sredstava koji su korišćeni za
18 izvršenje krivičnih dela ili od njih potiču ukoliko ih ima,
19 kako bi žrtve mogle među sobom da ih podele.

20 Uz to, jedino što preostaje, jeste da zahvalim Časnom
21 Sudu, na to što je uzeo u obzir stavove žrtava, kao i
22 Tužilaštvu na naporu da se ovaj predmet nađe pred sudom, kao i
23 mnogim drugima u Specijalizovanim većima Kosova koji rade u
24 korist žrtava.

25 Hvala najlepše.

1 PRESEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] Zahvaljujem
2 Zastupnici žrtava.

3 Sada se obraćam Braniocu odn. celom timu Odbrane.

4 Izvolite, imate reč da iznesete svoje završne komentare u
5 vezi sa reparacijama.

6 G. VON BONE: [Prevod] Hvala najlepše, Časni Sude.

7 G. Mustafa je od samog početka poricao optužbe i stav je
8 Odbrane da ga treba osloboditi, prema tome, g. Mustafa neće
9 iznositi nekakav suštinski odgovor na teze Zastupnika žrtava.

10 S obzirom na stav g. Mustafe, podrazumeva se da on pošto
11 odbija ideju da je izvršio bilo koje od ovih krivičnih dela,
12 da ne treba ni isplatiti nikakve reparacije žrtvama. To je u
13 suštini posledica stava koji smo mi zauzeli u ovom predmetu i
14 to ostaje naš stav.

15 Ja nemam nikakvih dodatnih komentara ili tema koje bih u
16 vezi s tim pokrenuo. Hvala.

17 PRESEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] Zahvaljujem
18 Odbrani.

19 Sada ću se osvrnuti na svoje kolege, da vidim da li oni
20 imaju nekih pitanja za Zastupnike žrtava ili neko od drugih
21 strana, u vezi sa ovim. Ne. U redu, hvala. Hvala najlepše.

22 Sada ćemo napraviti pauzu od pola sata, malo ranije nego
23 što smo to predvideli, a onda ćemo se vratiti u sudnicu da
24 bismo verovatno priveli kraju naše današnje zasedanje, ali
25 prvo ćemo napraviti pauzu.

Specijalizovana veća za Kosovo - Osnovni Sud

Završne reči (Javna sednica)

Strana 110

1 --- Pauza u 15:39h

2 --- Nastavak sa radom u 16:10h

3 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] Dobro, još
4 jedan poslednji put, vidim da smo u istom sastavu.

5 A, g. Mustafa nas prati preko video veze. Dobro. Završili
6 smo završne reči na sve teme u ovoj tački. I u ovom trenutku
7 želim da se obratim optuženom i da ga pitam da li potvrđuje da
8 ne želi da upotrebi svoje pravo po Pravilu 135(4) Pravilnika,
9 da će poslednji govoriti.

10 G. Mustafa, možete li da nam potvrdite da li ne želite da
11 se obratite Panelu i da poslenji govorite kao što sam navela,
12 i kao što je poslednje naveo vaš Branilac?

13 OPTUŽENI: [Prevod] [putem video-konferencijske veze] Da,
14 Časni Sude. Ja to potvrđujem. Ja neću upotrebiti to svoje
15 pravo, jer sam siguran da je izneto sve što je trebalo i da
16 sam ja sve već rekao u svojoj uvodnoj reči, odn. govoru koji
17 sam izneo pred Panelom.

18 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] U redu,
19 hvala g. Mustafi. Sada je ušlo u zapisnik da ne želite da
20 iskoristite svoje pravo da poslednji nešto kažete.

21 Da li strane u postupku ili Zastupnik žrtava imaju još
22 nešto?

23 G. MICHALCZUK: [Prevod] Časni Sude, Tužilaštvo nema
24 ništa.

25 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] U redu.

1 Zastupnica žrtava.

2 GĐA. PUES: [Prevod] Časni Sude, ja imam jedno pitanje.

3 Svesna sam naravno pravila koja određuju rokove za razmatranje
4 i većanje o ishodu u predmetu, tako da znam da nam ne možete
5 dati jasan odgovor još uvek.

6 Međutim, ima ljudi koji nestrpljivo očekuju odluke, pa mi
7 je potrebno da na neki način rukovodim njihovim očekivanjima i
8 da im dam neke odgovore u pogledu toga šta se može očekivati u
9 smislu mogućnosti u najgrubljem smislu, kada bi mogla da bude
10 doneta neka presuda.

11 Ja sve razumem, znam kakva su pravila, da je opšte
12 pravilo 90 dana, da se to može i produžiti i zbog toga znam da
13 sve što vi možete reći, može da bude samo provizorno, ali ja
14 imam takvu ulogu da treba da prenesem informacije učesnicima i
15 stoga očekujem neku vrste odgovora koje biste mogli da mi
16 date. Kakav god da bude, ja ću vam biti veoma zahvalan na
17 tome.

18 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] Hvala.

19 G. Branioče, imate li vi nešto da dodate?

20 G. VON BONE: [Prevod] Ne, Časni Sude. Nemamo ništa više
21 da dodamo u ime Odbrane.

22 PREDSEDAVAJUĆI SUDIJA VELDT-FOGLIA: [Prevod] U redu,
23 hvala.

24 Sada ću se vratiti na odgovor na vaše pitanje za
25 trenutak.

1 Pre nego što zatvorimo današnje zasedanje, podsećam
2 strane u postupku, Zastupnike žrtava, da po Pravilu 163 u ovoj
3 fazi postupka više ne mogu da se iznose nikakva izjašnjenja
4 ili dokazi, osim u slučaju da postoje neke izuzetne okolnosti
5 i dobar valjan razlog. To naravno ne uključuje pitanja
6 redovnog preispitivanja, kao što je preispitivanje pritvora.

7 U ime Panela, zahvaljujem stranama u postupku i
8 Zastupnicima žrtava na njihovom doprinosu. Takođe,
9 prevodiocima, stenografima, audio-vizuelnim tehničarima i
10 osoblju bezbednosti, kao i svim službenicima Sekretarijata za
11 njihovu pomoć tokom ovog suđenja u sudnici i izvan sudnice.
12 Panel će blagovremeno objaviti javni nalog o rasporedu dosta
13 vremena pre datuma izricanja presude.

14 To se odnosi i na vas, Zastupnice žrtava kao neka vrsta
15 odgovora. Dakle, sve što je važno u vezi sa ovim, biće vam
16 saopšteno, a u svemu ćemo se osloniti na pravila iz Pravilnika
17 o postupku i dokazima i to je odgovor koji imam za vas.

18 U redu.

19 Sada smo završili. Ovaj predmet je zaključen, odn. samo
20 suđenje, glavni pretres je zaključen i sada prekidamo sa
21 radom.

22 --- Sednica se završava u 16:15 časova

23

24

25